

BERTOLT BRECHT

(1898–1956)

OPERA UŽ TRIS SKATIKUS

(1928)

Pagal John Gay sukurtą XVIII a. anglų baladžių operą „Vargšų opera“, bendradarbiaujant su vokiečių dramaturge Elisabeth Hauptmann ir muzikos autoriumi Kurt Weill

Iš vokiečių kalbos vertė

J. MACEVIČIUS

VEIKĖJAI

Makchitas, vadinamas Mekis-peilis

Džonatanas Džeremija Pičemas – firmos „Elgetos draugas“ savininkas

Selija Pičem – jo žmona

Polė Pičem – jo dukterė

Braunas – Londono policijos viršininkas

Liusė – jo dukterė

Nusmurgėlė Dženė

Smitas

Pastorius Kimblas

Filčas

Gatvės dainininkas

Banditai

Elgetos

Kekšės

Konstebliai

PROLOGAS

Baladė apie Mekį-peilį

Elgetos elgetauja, vagys vagia, kekšės kekšiauja.

GATVĖS DARBININKAS (*Dainuoja*).

Kai ryklis pro šalį plaukia,
Rodo jžūliai dantis.
O Makchitas turi peilį,
Bet jo niekas nematys.

Jei ryklis užpuola auką,
Kraujas liejasi čiurkšle!
Mekio-peilio juodus darbus
Gaubia nežinia akla.

Ten, prie žaliabangės Temzės,
Krinta žmonės pakirsti!
Tai ne choleros, ne maro, –
Mekio pėdsakai pikti.

Jei sekmadienį lavoną
Rasi gulintį smėly,
Tai žinok, jog vaikštinėja,
Mekis-peilis netoli.

Šmulis Mejeris pražuvo,
O su juo suma gera.
Pinigai Makchito rankoj,
Bet įrodymų nėra.

Per sceną iš kairės į dešinę pasivaikščiodami praeina Pičemas su žmona ir dukterimi.

Dženą Tauler žmonės rado
Gulinčią kraujų klane.
Vaikšto sau lyg niekur nieko
Mekis-peilis krantine.

Kur Alfonsas Glaitas dingo?
Ar kada nors paaiškės?
Mekis-peilis viską žino,
Nieks neliečia jo, deja.

O našlė iš mūsų gatvės,
Kur išniekinęs metei –
Meki-peili, leisk paklausti,
Kiek dar tęsis visa tai?

Kekšių tarpe juokas, nuo jų atsiskiria žmogus ir, skubiai perėjęs aikštę, dingsta.

NUSMURGĖLĖ DŽENĖ. Tai Mekis-peilis!

PIRMAS VEIKSMAS

Augant žmonių beširdiškumui, komersantas Pičemas atidarė verslamonę, kurioje vargingiausiai iš vargingiausiųjų gali įsigyti išvaizdą, suminkštinančią vis labiau užkietėjusias širdis.

Džonatano Džeremijos Pičemo vargšų garderobas

Pičemo rytinis choralas

Pabuski, krikščioni! Žvitriai

Pratęsk savo įprastą kelią!

Niekšybes, kurias padarai,

Skaičiuoti palik visagaliui.

Be gailėsčio brolių parduok!

Prekiauk ir žmona, ir šeima!

Tau teks atsakyti. Žinok –

Už tai paskutiniam teisme!

PIČEMAS (*Publikai*). Reikia sugalvoti ką nors naujo. Mano darbas be galo sunkus, nes mano darbas – žadinti žmonių gailestingumą. Yra dalykų, kurie sukrečia žmones, jų – labai nedaug, bet blogiausia yra tai, kad dažnai vartojami jie netenka galios. Nesgi žmogus turi baisią savybę – tapti beširdžiu, kada tik panori. Taip, pavyzdžiui, ir išeina, kad praeivis, pirmą kartą pamatęs ant kampo berankį žmogų, išsigandęs gali paaukoti jam dešimt pensų, tačiau sekantį kartą apsiribos penkais, o pamatęs trečią kartą, ramiai perduos policijai. Taip atsitinka ir su dvasinio poveikio priemonėmis.

Iš viršaus nusileidžia didelis skydas su užrašu. „Duoti – saldžiau negu imti“.

Ko vertos gražiausios, labiausiai jaudinančios sentencijos, kad ir meistriškai nupieštos, jeigu jos taip greit nusidėvi. Biblijoje yra kokios keturios ar penkios širdį gaudinančios sentencijos, bet išnaudosi jas, ir liksi be duonos. Štai, pavyzdžiui, čia kabantis plakatas „Duodantis gaus šimteriopai“ tapo bevertis maždaug po trijų savaičių. Nuolatos tenka ieškoti ko nors naujo. Ir vėl visa viltis Biblijoje, bet ar ilgam jos užteks?

Beldimas į duris. Pičemas atidaro, įeina jaunas vyras vardu Filčas.

FILČAS. Pičemas ir Ko?

PIČEMAS. Pičemas.

FILČAS. Jūs firmos „Elgetos draugas“ savininkas? Mane atsiuntė pas jus. Taip, čia tai bent sentencijos! Juk tai kapitalas! Jūs, tikriausiai, turite visą biblioteką su panašiomis mintimis? Taip, čia tai bent dalykas. Iš kur tokiems, kaip mes, gali kilti tokios idėjos, mes gi nemokyti, o be mokslo verslas neklestės?

PIČEMAS. Kuo jūs vardu?

FILČAS. Matote, pone Pičemai, aš nuo pat jaunystės neturiu laimės. Motina buvo girtuoklė, tėvas – lošėjas. Nuo pat mažens paliktas be priežiūros, be mylinčių motinos rankų, aš vis giliau grimzdau į didmiesčio purvą. Niekada nepažinau nei tėviškos globos, nei jaukaus šeimos židinio. Ir štai jūs matote...

PIČEMAS. Ir štai aš matau...

FILČAS (*Sumišęs*). ...žmogų be lėšų, savo instinktų auką.

PIČEMAS. Laivo nuolaužą atviroje jūroje ir taip toliau. Sakykite jūs, nuolauža, kokiame rajone sekate šias vaikiškas pasakėles?

FILČAS. Kaip tai suprasti, pone Pičemai?

PIČEMAS. Ar jūs viešai skaitote šią paskaitą?

FILČAS. Taip. Žinote, pone Pičemai, kaip tik vakar įvyko mažas nemalonus incidentas Chailendstrite. Tylus ir liūdnas stoviu aš ant kampo su skrybėle rankoje, nieko nenujausdamas blogo...

PIČEMAS (*Sklaidydamas užrašų knygelę*). Chailendstritas. Visiškai teisingai. Tai tu ir esi tas niekšas, kurį vakar buvo sučiupę Honis ir Semas. Tu jžūliai kibai prie praeivių Dešimtajame rajone. Šį kartą mes pasitenkinome nedidele pyla, nes manėme, kad nesupratai, ką darąs. Jei dar kartą ten pasirodysi, paleisime į darbą pjūklą, aišku?

FILČAS. Aišku, pone Pičemai, aišku. Bet ką man dabar daryti, pone Pičemai? Tie ponai mane atsakančiai prilupo, o paskui įteikė jūsų vizitinę kortelę. Jeigu nusivilkčiau švarką, pamatytumėt, kad aš – margas kaip ešerys.

PIČEMAS. Jeigu tavęs nesuplojo kaip plekšnės, brangus drauge, tai mano žmonės buvo velniškai apsileidę. Atsiranda kažkoks pienburnis ir galvoja, kad užtenka tik atkišti leteną ir viskas bus kuo puikiausia. Ką tu pasakytum, jei iš tavo tvenkinio išgaudytų geriausius upėtakius?

FILČAS. Matote, pone Pičemai, aš neturiu tvenkinio.

PIČEMAS. Taigi, licencijos duodamos tik profesionalams. (*Dalykiškai rodo miesto planą*) Londonas padalintas į keturiolika rajonų. Kiekvienas, kuris galvoja verstis elgetavimu, turi gauti licenciją iš Džonatano Džeremijos Pičemo ir Ko. Kitaip neatsiginsi nuo savo instinktų aukų.

FILČAS. Pone Pičemai, nuo visiško žlugimo mane gelbsti vos keletas šilingų. Ką galima padaryti su dviem šilingais kišenėje...

PIČEMAS. Dvidešimt šilingų.

FILČAS. Pone Pičemai! (*Maldaujamai rodo į plakatą su užrašu „Išgirsk vargšo balsą“*)

Pičemas rodo į stendą dengiančią užuolaidą, su užrašu: „Duodantis gaus šimteriopai“.

FILČAS. Dešimt šilingų.

PIČEMAS. Ir penkiasdešimt procentų savaitės uždarbio. Su apranga – septyniasdešimt procentų.

FILČAS. Iš ko susideda apranga?

PIČEMAS. Tai nustato firma.

FILČAS. Kokiame rajone galiu pradėti darbą?

PIČEMAS. Beikerstritas, 2-104. Ten dar pigiau. Tik penkiasdešimt procentų su apranga.

FILČAS. Prašau. (*Moka pinigų*)

PIČEMAS. Kuo jūs vardu?

FILČAS. Čarlzas Filčas.

PIČEMAS. Teisingai. (*Šaukia*) Ponia Pičem!

Jeina ponia Pičem.

Tai Filčas. Trys šimtai keturioliktas numeris. Beikerstrito rajonas. Užregistruosiu pats. Suprantama, kodėl norite pradėti darbą prieš pat karūnavimą: tai vienintelė proga gyvenime, kuomet bus galima bent kiek pasipelnyti. Apranga C. (*Atitraukia lininę užuolaidą nuo vieno stendo, kuriame stovi penkios vaškinės lėlės*)

FILČAS. Kas čia?

PIČEMAS. Čia penki pagrindiniai elgetų tipai, galį sugraudinti žmonių širdis. Juos išvydus, žmonės apima toji nenatūrali būseną, kuri paskatina juos atiduoti dalį savo pinigų.

Apranga A: besivystančio transporto auka. Žvalus luošys, visada linksmas, (*demonstruoja*) visada nerūpestingas; įspūdjį sustiprina bigė.

Apranga B: karo meno auka. Nemaloniai virpa, įkyri praeiviams; uždarbiauja keldamas pasibjaurėjimą (*demonstruoja*), kurį sušvelnina garbės ženklai ant krūtinės.

Apranga C: industrinio pakilimo auka. Apverktinas neregys, arba aukštoji elgetavimo meno mokykla. (*Demonstruoja, svirduliuodamas Filčo link. Tuo metu, kai jis atsimuša į Filčą, šis siaubingai suklinka. Pičemas nutraukia demonstravimą, nustebejęs žiūri į jį ir staiga rikteli*) Jam gaila! Jūs niekada netapsite elgeta. Geriausiu atveju galite būti praeiviu. Vadinas, apranga D. Selija, tu vėl geri! Vėl nieko nežiūri. Šimtas trisdešimt šeštas numeris skundėsi savo skarmalais. Kiek tau sakiau, kad džentelmeniui šlykštu nešioti nešvarius drabužius. Šimtas trisdešimt šeštas numeris sumokėjo už naujutėlaitį kostiumą. Dėmes, kurios reikalingos norint sukelti užuojautą, galima gauti ištirpinus paprasčiausią stearino žvakę laidyne. Nieko negalvoji. Viską turiu daryti pats! (*Filčui*). Na, nusirenk ir persivilk, tik dėvėk tvarkingai!

FILČAS. O mano daiktai?

PIČEMAS. Atitenka firmai. Apranga E: jaunuolis, kuris matė geresnių dienų, arba kuris nė nesapnavo apie dabartinę savo būklę.

FILČAS. Ak, jūs ir tokiais dalykais naudojats? O kodėl aš negalėčiau pasakoti istorijų apie geresnes dienas?

PIČEMAS. Todėl, kad žmogumi, kuris pats skundžiasi savo bėdomis, niekas netiki, mano sūnau. Jeigu tau suskaus pilvą ir tu imsi apie tai pasakoti, sukelsi tik pasišlykštėjimą. Apskritai, nėra ko klausinėti, geriau vilkis savo skarmalus.

FILČAS. Ar neatrodo, kad jie truputį nešvarūs? (*Pičemas perveria jį žvilgsniu*) Atsiprašau, atsiprašau.

PONIA PIČEM. Truputį paskubėk, mažyti, aš nesirengiu stovėti su tavo kelnėmis ligi Kalėdų.

FILČAS (*Staiga gana griežtai*). Batų aš nenusiausiu! Jokiu būdu. Verčiau iš viso atsisakysiu. Tai vienintelė mano vargšės motinos dovana ir niekada niekada, kaip žemai bebūčiau puolęs...

PONIA PIČEM. Nekalbėk nesąmonių, aš juk žinau, kad tavo kojos purvinos.

FILČAS. O kur aš jas plausiu? Viduržiemy!

Ponia Pičem nuveda jį už pertvaros, paskui atsisėda scenos kairėje ir, laidynės pagalba, lašina ant kostiumo steariną.

PIČEMAS. Kur tavo duktė?

PONIA PIČEM. Polė? Viršuje.

PIČEMAS. Vakar tas žmogus vėl buvo? Jis visada ateina, kai nėra manęs!

PONIA PIČEM. Nebūk toks įtarus, Džonatanai. Didesnio džentelmeno už jį nerasi, – ponas Kapitonas labai simpatizuoja mūsų Polei.

PIČEMAS. Ak, taip.

PONIA PIČEM. Ir jeigu aš turiu proto bent už dešimtį pensų, tai Polė irgi jaučia jam simpatiją.

PIČEMAS. Selija, tu švaistais savo dukteria taip, tarsi aš būčiau milijonierius! Argi jai taip būtina ištekėti? Ar tu manai, kad ši krautuvėlė gyvuotų ilgiau kaip savaitę, jei tie niekšai klientai matytų joje tik mudviejų kojas? Jaunikis! Jis iš karto viską paaims į savo nagus. Jis mums parodys. Ar manai, kad tavo duktė lovoje mokės laikyti liežuvį už dantų geriau kaip tu?

PONIA PIČEM. Tu labai geros nuomonės apie savo dukterį!

PIČEMAS. Blogiausias. Pačios blogiausias. Vienas geidulingumas ir daugiau nieko.

PONIA PIČEM. Na, šitą dalyką ji paveldėjo tiktai iš tavęs.

PIČEMAS. Ištekėti! Mano duktė turi būti man kaip duona alkanam. (*Varto Bibliją*) Tatai ir Biblijoje kažkur pasakyta. Vestuvės – apskritai, kiaulystė. Aš jai išvarysiu iš galvos tas vestuves.

PONIA PIČEM. Tu stačiai nemokša, Džonatanai.

PIČEMAS. Nemokša! Kaip vadinasi tas jūsų ponas?

PONIA PIČEM. Jį visi ir visada vadina „Kapitonu“.

PIČEMAS. Štai kaip, jūs net jo vardo nežinote? Įdomu!

PONIA PIČEM. Argi mes galim būti tokios nekultūringos, ir reikalauti iš jo metrikų, kuomet jis toks malonus ir pakviečia abi į „Sepijos“ viešbutį pasišokti.

PIČEMAS. Kur?

PONIA PIČEM. Į „Sepiją“ pasišokti.

PIČEMAS. Kapitonas? „Sepijos“ viešbutis? Taip, taip, taip...

PONIA PIČEM. Tas ponas nei prie manęs, nei prie mano dukters nėra kitaip prisilietęs, kaip su baltomis pirštinėmis.

PIČEMAS. Baltos pirštinės!

PONIA PIČEM. Beje, jis iš tikrųjų visada būna su pirštinėmis, su baltomis odinėmis pirštinėmis.

PIČEMAS. Taip, baltos pirštinės, lazda su dramblio kaulo buožulu, getrai, lakuoti batai, žavingos manieros ir randas...

PONIA PIČEM. Ant kaklo. Iš kur tu jį pažįsti?

Iš už pertvaros išeina Filčas.

FILČAS. Pone Pičimai, ar negalėčiau gauti kokį tekstą? Aš visada dirbau pagal sistemą, ir negaliu kalbėti, kas ateina į galvą.

PONIA PIČEM. Jam reikalinga sistema!

PIČEMAS. Jis vaizduos idiotą. Ateik šiandien vakare šeštą valandą, gausi ko prašai. Nešdinkis!

FILČAS. Labai ačiū, pone Pičimai, tūkstantį kartų ačiū. *(Išeina)*

PIČEMAS. Penkiasdešimt procentų! O dabar aš tau pasakysiu, kas tasai ponas su pirštinėmis. Tai Mekis-peilis!

Bėga laiptais į Polės miegamąjį.

PONIA PIČEM. Viešpatie, pasigailėk! Mekis-peilis! Jėzau! Pone Jėzau, neapleisk mūsų! Pole! Kas Polei?

Pičemas iš lėto grįžta.

PIČEMAS. Polė? Polė dar negrįžo namo. Lova net nepaliesta.

PONIA PIČEM. Ji vakarieniavo su vilnų pirkliu. Tikrai, Džonatanai.

PIČEMAS. Duok dieve, kad tai būtų buvęs vilnų pirklys!

Ponas ir ponია Pičimai eina prie rampos ir dainuoja.

Zongo scenovaizdis: auksinė šviesa. Nušvinta vargonai. Iš viršaus ant karties nusileidžia trys lempos, ant skydų užrašas:

Zongas „Nė už ką“

PIČEMAS.

Nė už ką

Nesutinka ramiai sėdėt namuose.

Nori staiga,

Kad gyvenimas būtų išimčių laiminga trasa.

PONIA PIČEM.

Ir plaukia mėnuo virš Soho,

Ir lūpos šnabžda: „Ar girdi, kaip plaka širdis“

Ir sena daina: „Kur tu, ten ir aš su tavim, Džoni!“ –

Tai meilės pradžia, prieš akis – pilnatis.

PIČEMAS.

Nė už ką

Nesutinka gyvent ramiai, kaip visi.

Mato staiga:

Aistrai dingus – čia pat bedugnė tamsi.

ABU.

Kur tada jų mėnuo virš Soho?

Kur tas jų šnabždesys: „Ar girdi, kaip plaka širdis“?

Kur senoji daina: „Kur tu, ten ir aš su tavim, Džoni“? –

Kai baigiasi meilė, prieš akis – neviltis.

2.

Soho landynių centre banditas Mekis-peilis švenčia vestuves su Pole Pičem, elgetų karaliaus dukterimi.

Tuščia arklidė.

MATIJAS. (*Matijas-moneta, apšviečia tvartą, rankoj – revolveris*) Ei, rankas aukštyn, jei kas nors čia yra!

Jeina Makchitas ir vaikščioja palei rampą.

MAKCHITAS. Ar čia kas nors yra?

MATIJAS. Nė gyvos dvasios! Galim ramiai atšvęsti vestuves.

POLĖ (*Jeina su vestuvine suknia*). Bet juk čia arklidė!

MAKAS. Prisėsk tuo tarpu ant ėdžių, Pole. (*Publikai*) Šioje arklidėje šiandien įvyks mano vestuvės su panele Pole Pičem, kuri teka už manęs iš meilės ir sutinka būti mano gyvenimo drauge.

MATIJAS. Daug kas Londone kalbės, kad tai drąsiausias žygis tavo gyvenime, nes tu išviliojai iš namų vienintelį pono Pičemo kūdikį.

MAKAS. O kas tasai ponas Pičemas?

MATIJAS. Išgirdęs jį kalbant, pamanytum, kad pats neturtingiausias žmogus Londone.

POLĖ. Nejaugi čia tu nori atšvęsti mūsų vestuves? Juk tai paprasčiausia arklidė. Argi galima čion kviesti poną pastorių? Be to, ir arklidė ne mūsų. Negalima pradėti naują gyvenimą įsilaužimu, Makai. Juk tai gražiausia mūsų diena.

MAKAS. Viskas bus, kaip tu nori, mano vaikeli. Nesirūpink. Tuoju viskas bus sutvarkyta.

MATIJAS. Pribuvo baldai.

Girdisi, kaip privažiuoja sunkvežimis, jeina keli vyrai, nešdami kilimus, baldus, indus ir t. t., tvartas virsta ištaiginga patalpa.

MAKAS. Šlamštas.

Sudėję dovanas kairėje pusėje, jėjusieji sveikina nuotaką, raportuoja jaunikiui.

DŽEKOBAS (*Pravarde Džekobas-kablys*). Daug laimės! Džindžerstrite keturiolika, pirmame aukšte, buvo žmonių. Teko išrūkyti.

ROBERTAS (*Pravarde Robertas-pjūklas*). Daug laimės. Pakrantėje uždarbino konsteblij.

MAKAS. Diletantai.

EDIS. Darėme viską, ką galėjome, bet trijų žmonių Vestende išgelbėti buvo neįmanoma. Daug laimės.

MAKAS. Diletantai ir niekdariai.

DŽIMIS. Vienam senukui teko duoti pipirų. Manau – nieko rimto jam neatsitiko. Daug laimės.

MAKAS. Esu gi prisakęs: vengti kraujo praliejimo. Man darosi bloga net pagalvojus apie kraują. Jūs niekada nebūsite tikri komersantai. Kanibalai, o ne komersantai.

UOLTERIS (*Pravarde Uolteris-gluosnis svyruoklis*). Daug laimės. Šitas klavesinas, mano ponias, dar prieš pusę valandos priklausė Somersetširo hercogienei.

POLĖ. Kokie čia baldai?

MAKAS. Tau patinka baldai, Pole?

POLĖ (*Verkia*). Kiek nukentėjo žmonių dėl keleto baldų.

MAKAS. Ir kokie čia baldai! Šlamštas! Tu visiškai teisi, kad pyksti. Raudonmedžio klavesinas ir Renesanso epochos sofa. Tai nedovanotina. O kur stalias?

UOLTERIS. Stalias?

Uždeda antėdžių keletą lentų.

POLĖ. Ak, Makai! Aš tokia nelaiminga! Kad bent ponas pastorius neateitų.

MATIJAS. Būtinai ateis. Kelią jam nurodėme gana tiksliai.

UOLTERIS (*Istumia stalą*). Štai ir stalias!

MAKAS (*Matydamas, kad Polė verkia*). Mano žmona nervinasi. O kur gi kėdės? Klavesinas, ir – nė vienos kėdės! Visai nieko negalvojate. Ar aš taip dažnai švenčiu vestuves? Užsičiaupk, Gluosnisvyruokli! Aš noriu pasakyti – ar taip jau dažnai naudojuosi jūsų paslaugomis? O jūs iš pat pradžių imat skaudinti mano žmoną.

EDIS. Brangioji Pole...

MAKAS (*Numuša jam nuo galvos skrybėlę*). „Brangioji Pole!“ Aš tau parodysiu, „brangioji Pole“, mėšlo gabale. Pamanykit sau: „brangioji Pole!“ Gal tu su ja miegojai?

POLĖ. Ak, Makai!

EDIS. Prisiekiu...

UOLTERIS. Gerbiamoji ponias, jei dar kokių baldų trūksta, mes tučtuojau dar kartą...

MAKAS. Raudonmedžio klavesinas ir nė vienos kėdės. (*Juokiasi*) Ką tu pasakysi j tai, nuotaka?

POLĖ. Tai – ne pats baisiausias dalykas.

MAKAS. Dvi kėdės ir sofa, o jaunieji tegu sėdi ant grindų!

POLĒ. Na jau, na.

MAKAS (*Griežtai*). Nupjauti klavesinui kojas! Greičiau! Greičiau!

KETURI VYRAI (*Pjauna klavesino kojas ir dainuoja*).

Bilis Lodžinas ir Meri Saijer

Susituokti nutarė – viens, du!

Jis magistratė užmiršo ir gana,

Kam galėjo priklausyt jos suknia,

O ji net nežinojo, kuo jis vardu.

Valio!

UOLTERIS. Matot, gerbiamoji ponija, viskas tvarkoj: dar ir suolas išėjo.

MAKAS. Dabar prašau ponus nusimesti šiuos purvinus skarmalus ir apsirengti padoriai. Juk tai ne bet kieno, o mano vestuvės! Pole, gal tu paruoštum édalą? Jis pintinėse.

POLĒ. Ir tatai vadinasi vestuvių puota? Nejaugi visa tai vogta, Makai?

MAKAS. Žinoma, žinoma.

POLĒ. Norėčiau žinoti, ką tu darytum, jeigu dabar pasibelstų ir jeitų šerifas?

MAKAS. Pamatytum, ką tokiu atveju daro tavo vyras.

MATIJAS. Šiandien tai neįmanoma. Visa raitoji policija Daventryje. Lydi karalienę. Juk penktadienį karūnavimas.

POLĒ. Du peiliai ir keturiolika šakučių! Prie kiekvienos kėdės po peilį.

MAKAS. Na ir nevykėliai. Tai ne prityrusių meistrų, o mokinių darbas! Jokio supratimo apie stilių! Reikia mokėti atskirti Čipendeilą nuo Liudviko keturioliktojo.

Gauja grįžta atgal, vyrai apsilikę elegantiškais vakariniais kostiumais, deja, jų elgesys neatitinka drabužių.

UOLTERIS. Mes iš tikrųjų stengėmės gauti pačius vertingiausius daiktus. Žvilgterk į medį! Tikrai pirmarūšė medžiaga.

MATIJAS. Tss! Tss! Kapitone, leiskite...

MAKAS. Pole, eikš čia.

Jaunavedžiai iškilmingai atsistoja, pasiruošę išklaudyti sveikinimus.

MATIJAS. Kapitone, laimingiausią jūsų gyvenimo dieną, pačioje karjeros viršūnėje, norėjau pasakyti, lemingą jūsų gyvenimo akimirką, leiskite perduoti jums nuoširdžiausius ir tuo pačiu karščiausius sveikinimus ir taip toliau... Stačiai bloga darosi nuo šito išpūsto tono. Taigi, trumpai drūtai. (*Spaudžia jaunikiui ranką*) Galvą aukščiau, seni!

MAKAS. Ačiū, Matijau, tai labai miela iš tavo pusės.

MATIJAS (*Spaudžia ranką Polei, susijaudinęs apkabina Maką*). Tai širdies balsas. Taigi, nereikia nuleisti galvos, seni. (*Šaipydamas*) Kitaip sakant, tegul nenulinksta galvutė.

Kurtinantis svečių juokas. Staiga Makas vos pastebimu judesiu partrenkia Matiją.

MAKAS. Užsičiaupk. Patausok nešvankybes savo Kitei – šitai šliundrai.

POLĖ. Nebūk vulgarus, Makai.

MATIJAS. Aš protestuoju: tu pavadinai Kitę šliundra... *(Vargais negalais atsistoja)*

MAKAS. Vadinasi, tu protestuoji...

MATIJAS. Ir apskritai jos adresu nešvankybių nepliauškiu. Per daug gerbiu Kitę. Tu niekad šito nesuprasi, toks jau tavo būdas. Tau tiesiog būtina blevyzgoti. Manai, man Liusė nesakė, ką esi jai prišnekėjęs! Palyginti su tavimi, aš – angelas.

Makas pasižiūri į jį.

DŽEKOBAS. Baik, baik, juk čia vestuvės. *(Banditai nuveda jį į šalį)*

MAKAS. Puikios vestuvės, ar ne, Pole? Savo vestuvių dieną tu turi žiūrėti į šią mėšlo krūvą. Tau, turbūt, nė į galvą neatėjo, kad taip paliks likimo valiai tavo vyrą jo draugai! Pasimokyk!

POLĖ. Man rodos, čia viskas labai puiku.

ROBERTAS. Nesąmonė. Apie jokį palikimą likimo valiai negali būti ir kalbos. Skirtingų nuomonių visada pasitaiko. Tavo Kitė ne blogesnė už kitas. O dabar dėk ant stalo dovaną, nudilusi Moneta.

VISI. Greičiau, greičiau!

MATIJAS *(Jžeistas)*. Prašau.

POLĖ. Ak, vestuvių dovana! Tai labai gražu iš jūsų pusės, pone Moneta-Matijau. Pažiūrėk, Makai, kokie nuostabūs naktiniai marškiniai.

MATIJAS. Gal tai irgi nešvankybė, kapitone?

MAKAS. Gana jau, gana. Aš visai nenorėjau jžeisti tavęs, tuo labiau tokią dieną.

UOLTERIS. Na, o kas čia? Čipendeilas! *(Nuima apdangalą nuo didžiulio, nuostabaus Čipendeilo stiliaus laikrodžio)*

MAKAS. Liudvikas.

POLĖ. Nuostabus laikrodis. Aš be galo laiminga. Tiesiog nerandu žodžių. Jūsų dėmesys stačiai fantastiškas. Gaila, kad mes neturime buto, ar ne, Makai?

MAKAS. Tai tik pradžia. O kiekviena pradžia sunki. Labai ačiū, Uolteri. Na, gana, nukraustykite tą šlamštą. Metas už stalo!

DŽEKOBAS *(Tuo metu, kai kiti dengia stalą)*. Aš, aišku, vėl tuščiomis rankomis. *(Karštai, Polei)* Patikėkit, jaunoji ponai, man labai nemalonu.

POLĖ. Tai visai nesvarbu, pone Džekobai-kably.

DŽEKOBAS. Vaikiniai švaistosi dovanomis, tik aš vienas be nieko. Supraskite mano padėtį. Man visada taip išeina. Galiu suskaičiuoti, kiek tik norit tokių atvejų. Jūs to nesuprasite. Šiomis dienomis aš sutikau nusmurgėlę Dženę, na, sakau, sena šliundra... *(Staiga pamato už nugaros stovintį Maką ir tyliai pasitraukia)*

MAKAS *(Veda Polę už stalo)*. Šiandien paragausi skaniausių valgių, Pole. Prašau!

Visi sėda už vestuvių stalo.

EDIS (*Rodydamas j servizą*). Puikios lėkštės, „Savojos“ viešbutis.

DŽEKOBAS. Kiaušiniai majoneze iš Selfridžo. Dar buvo numatyta dėžutė žąsies kepenų pašteto. Bet Džimis iš pykčio, kad joje buvo skylė, paštetą surijo benešdamas.

UOLTERIS. Subtilių žmonių tarpe nesakoma „skylė“.

DŽIMIS. Nepulk per daug prie kiaušinių tokią dieną, Edi.

MAKAS. Galbūt uždainuoti? Ką nors malonaus?

MATIJAS (*Springsta juoku*). Ką nors malonaus? Aukso žodžiai. (*Nutyla, pervertas rūstaus Mako žvilgsnio*)

MAKAS (*Išmuša kaimynui iš rankų valgį*). Nenorėčiau iš karto kibti į vaišes. Užuot sėdus už stalo, pirma reikėtų sudaryti atitinkamą nuotaiką. Žmonės tokią dieną ką nors prasimano.

DŽEKOBAS. Pavyzdžiui, ką?

MAKAS. Nejaugi aš turiu sugalvoti? Operos iš jūsų neprašau. Tačiau be édalo ir nešvankybių buvo galima dar ką nors surengti. Kaip tik tokią dieną ir pamatai, ko verti draugai.

POLÉ. Nuostabi laišša, Makai.

EDIS. Taip, tokios jums dar neteko ragauti. O Mekis-peilis valgo ją kasdien. Jūs pataikėte stačiai į medaus statinę. Aš visada sakiau: Makas - puiki partija mergaitei su kilniais idealais. Vakar ir Liusei taip sakiau.

POLÉ. Liusei? Kas ta Liusė, Makai?

DŽEKOBAS (*Sumišęs*). Liusė? Ak, žinote, į tai nereikia taip rimtai žiūrėti.

Matijas pakyla nuo stalo ir už Polės nugaros energingai rodo rankomis Džekobui, kad nutiltų.

POLÉ (*Pamačiusi jį*). Jums ko nors reikia? Gal druskos?.. Ką jūs norėjote pasakyti, pone Džekobai?

DŽEKOBAS. O, nieko, absoliučiai nieko. Aš kaip tik norėjau nieko nesakyti. Kad neišplepėčiau ko nors.

MAKAS. Ką turi rankoj, Džekobai?

DŽEKOBAS. Peilį, kapitone.

MAKAS. O kas tavo lėkštėje?

DŽEKOBAS. Upėtakis, kapitone.

MAKAS. Ir tu su peiliu valgai upėtakį? Tai negirdėta, Džekobai. Ar esi kuomet mačiusi ką nors panašaus, Pole? Su peiliu valgyti žuvį! Taip daro tik kiaulės, supranti, Džekobai? Mokykis! Tau teks iš peties padirbėti, Pole, kad ši mėšlo krūva suprastų, kaip elgtis padoriuose namuose. Ar jūs apskritai žinote, kas yra padorūs namai?

UOLTERIS. Viešbutis ar viešnamis?

POLÉ. Fui, pone Uolteri.

MAKAS. Vadinasi, nenorite padainuoti, kad ši diena būtų gražesnė. Vadinasi, ji bus tokia pat liūdna, banali ir prakeikta, kaip ir kitos? Ir apskritai – ar kas nors saugo duris? Net šituo aš turiu rūpintis? O gal man pačiam šiandien stovėti už durų, kad jūs galėtumėte ramiai prisikirsti mano sąskaita?

UOLTERIS (*Murmédamas*). Ką tai reiškia: mano sąskaita?

DŽIMIS. Liaukis, Uolteriuk! Aš pasaugosiu. Kas gi čia ateis! (*Išaina*)

DŽEKOBAS. Tai būtų juoko, kad tokią dieną visi įklimptumėm!

DŽIMIS (*Puola j vidų*). Ei, kapitone, skalikas!

UOLTERIS. Braunas-tigras!

MATIJAS. Nesąmonė, tai jo prakilnybė Kimblas!

Jeina Kimblas.

VISI (*Staugia*). Labą vakarą, jūsų prakilnybe!

KIMBLAS. Na, pagaliau radau jus. Radau varganoje lūšnelėje. Svarbu, kad po nuosavu stogu...

MAKAS. Po nuosavu Devonširo hercogo stogu.

POLÉ. Laba diena, jūsų prakilnybe. Ak, aš be galo laiminga, kad jūsų prakilnybė gražiausią mūsų gyvenimo dieną...

MAKAS. O dabar kantatą jo prakilnybės Kimblo garbei.

MATIJAS. Kaip atrodytų „Bilis Lodžinas“, ko gero, tiks.

KIMBLAS. Bus labai malonu, jeigu užtrauksite, vaikinai!

MATIJAS. Pradėkime, mano ponai!

Pakyla trys vyrai ir, nedrąsiai, silpnais, blankiais balsais dainuoja.

Vargšų vestuvių daina

Bilis Lodžinas ir Meri Saijer
Susituokti nutarė – viens, du.
Lai gyventi būna jiems saldu!
Jis magistras užmiršo ir gana,
Kam galėjo priklausyti jos suknia,
O ji net nežinojo, kuo jį vardu.
Valio!

Ar žinai, kuo verčias žmona? Ne!
Ar gyventi laisvai jai leisi? Ne!
Lai gyventi būna jiems saldu!

Biliui reikalinga ne žmona, –
Vien tiktai žmonos dalis viena.
Kiaulė! Valio!

MAKAS. Ir tai viskas? Menkystė!

MATIJAS (*Vėl springsta juoku*). Menkystė, štai kur teisingas žodis, mano ponai, menkystė.

MAKAS. Užsičiaupk!

MATIJAS. Aš tik noriu pasakyti – nėra polėkio, nėra ugnies ir taip toliau.

POLĖ. Jeigu niekas nenori dainuoti, mano ponai, tai aš pati padainuosiu vieną niekutį ir bandysiu pavaizduoti mergaitę, kurią kartą mačiau vienoje mažojo Soho smuklėje. Mergaitė buvo indų plovėja. Žinote, visi iš jos juokėsi, o ji taip atsikirsdavo svečiams ir kalbėjo tokius dalykus – na, jūs tuojau išgirsite kokius. Įsivaizduokit, kad čia mažas ir velniškai nešvarus baras, kuriame ji pluša nuo ryto ligi vakaro. Štai kibiras, kuriame ji skalauja stiklines, o štai skuduras, kuriuo šluosto. Čia, kur sėdite jūs, sėdėjo ponai, kurie iš jos juokėsi. Jūs taip pat galite juoktis, kad būtų panašiau, bet jeigu nenorite – nesijuokite. (*Niūniuodama plauna tariamas stiklines*) Dabar vienas iš jūsų, pavyzdžiui, jūs (*rodo į Uolterį*), tegu sako: „Kada gi atplauks tavo laivas, Džene?“

UOLTERIS. Kada gi atplauks tavo laivas, Džene?

POLĖ. O kitas, pavyzdžiui, jūs, tegu sako: „Tu dar vis plauni stiklines, Džene, pirato nuotaka?“

MATIJAS. Tu dar vis plauni stiklines, Džene, pirato nuotaka?

POLĖ. Taip, o dabar pradėdau.

*Zongo scenovaizdis: auksinė šviesa. Nušvinta vargonai. Iš viršaus ant karties nusileidžia trys
lempos, ant skydų užrašas:*

Piratė Dženė

1.

Jūs matot – šiandien aš plaunu stiklines, mano ponai,
Ir kas vakarą patalus kloju.
Man pensą nusviedžiate, ir už tai jums dėkoti turiu
Mano dienos prabėga tarp purvo ir skudurų,
O kas aš – niekas nepagalvoja.
Bet vieną vakarą uoste pasigirs baisus rikšmas,
Ir klausimas: „Kas ten?“ – sustings veiduos.
O žmonės išgirdę mano juoką smuklėj:
„Kas jai yra?“ – spėlios nuolatos.
Ir aštuonburnis brigas
Su pusšimčiu patrankų

Prie molo sustos.

2.

Man kalbės: „Vaikeli, stiklinių eik plaut“, –
Prisigerint bandys pensu.

Ir eisiu aš lovų pakloti visiems iš eilės.

(Nors nė vienas tą naktį užmigt negalės).

Ir nė vienas nežinos, kas aš esu.

Tą vakarą girdėsis gaudesys viršum uosto.

Ir visi klausinės: „Ko gaudžia krantai?“

Ir pamatę mane bestovint prie lango

Stebėsis, ko aš juokiuos piktai?

O aštuonburnis brigas

Iš pusšimčio patrankų

Trenks į miestą šaltai.

3.

Mano ponai, norėčiau išgirst jūsų juoką,

Kai storos mūro sienos sugrius,

Ir kai visas miestas nuo žemės pranyks,

Ir sveikas po kanonados tik šis viešbutis liks,

Jūs klausit: „Ką slėpė šis namas niūrus?“

„Kodėl tą naktį išliko tarp šūvių sveikas jis?“ –

leškosit jūs atkakliai paslapties.

„Tik todėl, kad gyveno ji!“ – ramiai pasakysit,

Kai išvysit mane po nakties.

Virš aštuonburio brigo

Su paruoštom patrankom

Vėliava suplazdės.

4.

O vidurdienį matrosai iš brigo išlips,

Kad galėtų teismą pradėti.

Pasipils po visą miestą triukšminga minia,
Jus pagaus, surakins ir atves pas mane,
Ir paklaus: „Kurį reikia nudėti?“
Mirtina tylą apgaubs uostą tą dieną,
Kai klaus manęs, kas turi mirt,
O aš atsakysiu: „Visi ligi vieno!“
Ir kai galvos riedės, šauksiu: „Oplia!“
Ir aštuonburis brigas
Su pusšimčiu patrankų
Išveš mane iš čia.

MATIJAS. Labai gražu ir įdomu, tiesa? Kaip jūs puikiai padainavote, gerbiamoji ponija!

MAKAS. Ką tai reiškia „gražu“? Kam čia tas „gražu“, idiote? Juk čia menas, o tu – „gražu“. Nuostabiai dainavai, Pole. Bet ar tokia mėšlo krūva, atleiskit, jūsų prakilnybe, ką nors supranta. (*Tyliai, Polei*) Apskritai, toks maivymasis tau nepritinka – įsidėmėk tai ateičiai.

Už stalo juokas. Gauja tyčiojasi iš pastoriaus.

Ką turite rankoj, jūsų prakilnybe?

DŽEKOBAS. Du peilius, kapitone.

MAKAS. O ką lėkštėje, jūsų prakilnybe?

KIMBLAS. Rodos, lašiša.

MAKAS. Štai kaip! Vadinasi, jūs peiliu pjaustote lašišą?

DŽEKOBAS. Kur tai matyta – pjaustyti žuvį peiliu? Kas taip elgiasi, tas – stačiai...

MAKAS. Kiaulė. Supranti, Džekobai? Mokykis.

DŽIMIS (*Įbėgdamas*). Ei, kapitone, skalikas! Pats šerifas.

UOLTERIS. Braunas, Tigras-Braunas.

MAKAS. Taip, Tigras-Braunas, visiškai teisingai. Pats Tigras-Braunas, vyriausiasis Londono policijos šerifas, Old Bailio šulas, tuojau įžengs į skurdžių kapitoną Makchito lūšną. Mokykitės!

Banditai slepiasi.

DŽEKOBAS. Kartuvės – užtikrintos.

Įeina Braunas.

MAKAS. Helo, Džeki!

BRAUNAS. Helo, Makai! Aš labai skubu, man reiks greitai išeiti. Ar negalėjai išsiversti be svetimos arklidės? Juk tai vėl įsilaužimas!

MAKAS. Bet ji tokioje patogioje vietoje, Džeki. Džiaugiuosi, kad atėjai į savo senojo Mako vestuves. Tuoj supažindinsiu su žmona, – mergautinė pavardė – Pičem. Pole, tai Tigras-Braunas. Na, ką tu pasakysi, seni? (*Plekšnoja jam per petį*) O čia mano draugai, Džeki, tu, turbūt, jau esi juos matęs.

BRAUNAS (*Nepatenkintas*). Aš su privačiu vizitu, Makai.

MAKAS. Jie taip pat. (*Šaukia juos*)

Jie ateina, iškėlę rankas.

Helo, Džekobai!

BRAUNAS. Tai Džekobas-kabllys, baisus kiaulė.

MAKAS. Helo, Džimi, helo, Robertai, helo, Uolteri!

BRAUNAS. Na, gerai, šiandien neprisiminkim nieko.

MAKAS. Helo, Edi, helo, Matijau!

BRAUNAS. Sėskite, mano ponai, sėskite.

VISI. Labai ačiū, pone.

BRAUNAS. Džiaugiuosi galėdamas susipažinti su žavingąja seno draugo Mako žmona.

POLĖ. Be komplimentų, pone!

MAKAS. Sėsk, senas griozde, ir kreipk kursą į viskį! Brangioji Pole, brangūs ponai. Jūs šiandien savo tarpe matote žmogų, kurį magiška karaliaus valia iškėlė virš kitų žmonių, ir kuris vis dėlto liko mano draugu visose audrose, pavujuose ir taip toliau. Jūs žinote, ką aš turiu galvoje, ir tu taip pat žinai, Braunai. Ak, Džeki, ar tu prisimeni, kaip mes tarnavome Indijoje? Užtraukim kareivišką dainą, Džeki!

Abu atsisėda ant stalo.

Zongo scenovaizdis: auksinė šviesa. Nušvinta vargonai. Iš viršaus ant karties nusileidžia trys lempos, ant skydų užrašas:

Kareiviškas zongas

1.

Džonas ir Džimis žygiavo kartu
Su Džordžu seržantu rikiuotėj,
Bet armijoje niekas neklausia vardų,
Armijoje reikia į priekį žygiuoti.
Kareiviai žengia,
Patrankos trenkia,
Dūmai kyla skliautu.
Jei pakely rasi
Bet kokią nors rasę,
Ne tokią aiškiai baltą,
Kaltą arba nekaltą,
Vis tiek į bifšteką teks ją sumalti! Viens, du!

2.

Džonis išgėręs pastatė ragus,
Džimis be apkloto šalo,
Bet Džordžas paėmė juos į nagus –
Armijoj reikia gyvent be skandalų.
Kareiviai žengia,
Patrankos trenkia,
Dūmai kyla skliautu.
Jei pakely rasi
Bet kokią rasę
Ne tokią aiškiai baltą,
Kaltą arba nekaltą,
Vis tiek į bifšteksą teks ją sumalti! Viens, du!

3.

Mirė ir Džonis, ir Džimio nėra,
Džordžas be pėdsakų žuvo.
Liko gyva karo aistra
Ir armijoj viskas paliko kaip buvo.
Sėdėdami marširuoja kojomis.

Kareiviai žengia,
Patrankos trenkia,
Dūmai kyla skliautu.
Jei pakely rasi
Bet kokią nors rasę
Ne tokią aiškiai baltą
Kaltą arba nekaltą,
Vis tiek į bifšteksą teks ją sumalti! Viens, du!

MAKAS. Nors negailestingas gyvenimo srautas atplėšė mudu, jaunystės draugus, vieną nuo kito, nors mudviejų profesiniai interesai skirtingi, tačiau draugystė išlaikė viską. Tatai turi būti jums pamoka! Kastoras ir Poluksas, Hektoras ir Andromachė, ir taip toliau. Nebuvo atsitikimo, kad aš, paprastas plėšikas, – manau, suprantate, ką noriu pasakyti – grįždamas su kukliu laimikiu, nepasiųščiau dalies, ir gerokos dalies savo draugui Braunui, kaip amžinos ištikimybės įrodymą.

Taipogi nebuvo atsitikimo, – išimk iš žiaunų peilį, Džekobai – kad jis, visagalis policijos viršininkas, surengtų gaudynes, neįspėjęs manęs, savo jaunystės draugo. Na, ir taip toliau. Mes viską grindžiame savitarpio pasitikėjimu. Mokykitės. (*Paima Brauną po ranką*) Na, senasis Džeki, džiaugiuosi, kad atėjai, tai ir yra tikroji draugystė.

Pauzė, Braunus susirūpinęs apžiūrinėja kilimą.

Tikras Širazo kilimas.

BRAUNAS. Iš „Rytų kilimų“ kompanijos.

MAKAS. Taip, iš ten mes imame viską. Žinai, Džeki, aš negalėjau tavęs nepakviesti; tikiuosi, kad, nežiūrint tavo tarnybinės padėties, tau nebuvo labai nemalonu.

BRAUNAS. Juk žinai, Makai, kad nieko negaliu tau atsakyti. Man reikia eiti, galva pilna visokių rūpesčių; jei karūnavimo metu kas nors atsitiktų...

MAKAS. Žinai, Džeki, mano uošvis – senas šlykštus kuinas. Jis gali iškrėsti man kokią šunybę. Sakyk, ar Skotland-Jardas turi žinių apie mane?

BRAUNAS. Skotland-Jardas ničnieko apie tave nežino.

MAKAS. Aišku.

BRAUNAS. Aš viską sutvarkiau. Labanakt.

MAKAS. Galbūt atsistosite?

BRAUNAS. (*Polei*) Viso geriausio!

Mako lydymas, išeina.

DŽEKOBAS (*Jis ligi šiol kalbėjosi su Matiju, Uolteriu ir Pole*). Turiu prisipažinti: kai išgirdau, jog ateina Tigras-Braunas, buvau bepradedęs būkštauti.

MATIJAS. Žinote, gerbiamoji ponai, mes turime kai kurių ryšių valdžios viršūnėse.

UOLTERIS. Taip, Makas visada turi atsargoje kozirį, apie kurį mes netgi nenumanome. Bet mes irgi turime atsargoje kai ką. Jau pusė dešimtos, gerbiamieji ponai.

MATIJAS. Dabar mes parodysim patį svarbiausią numerį.

Visi pasitraukia už kilimo, jie nuotaikingai ir tyliai dainuoja dainą apie Bilį Lodžiną. Su žodžiais „net nežinojo, kuo jis vardu“ Matijas nutraukia kilimą, ir toliau visi dainuoja pilnu balsu, plodami per ten stovinčių lovą.

MAKAS. Ačiū, draugai, ačiū.

UOLTERIS. Na, o dabar pamažu skirstomės.

Visi išeina.

MAKAS. O dabar atėjo eilė jausmams. Žmogus neturi užsisklęsti savo profesijoje. Sėsk, Pole!

Muzika.

Ar matai mėnulį virš Soho?

POLÉ. Matau, brangusis. Ar girdi, kaip plaka mano širdis, mylimasis?

MAKAS. Girdžiu, mylimoji.

POLĖ. Kur tu eisi, ten eisiu ir aš drauge.

MAKAS. Ir kur būsi tu, ten ir aš su tavimi būsiu.

ABU (*Dainuoja*).

Negavom liudijimo magistratė,
Altorius – be gėlytės jokios.
Nežinau aš – kieno ši suknia balta,
Kodėl tu be mirtų plaukuos.
Jei liko ant stalo tik tuščia lėkštė –
Sviesk velniop – nieko nežiūrėk!
Meilė yra arba meilės nėra,
O kas toliau – juk vis tiek!

3.

Pičemui, kuris pažįsta pasaulio žiaurumą, dukters netekimas reiškia visišką žlugimą.

Pičemo vargšų garderobas

Dešinėje Pičemas ir ponia Pičem. Prie durų stovi Polė su paltu, su skrybėle ir su sakvojažu rankoje.

PONIA PIČEM. Ištekėjai? Tu ją apkarstai žmogus nuo galvos iki kojų suknelėmis, skrybėlaitėmis, pirštinais ir lietsargiais, o kai sukūši tiek, kiek gera jachta kainuoja, ji krenta į mėšlyną kaip supuvęs agurkas. Tu tikrai ištekėjai?

Zongo scenovaizdis: auksinė šviesa. Nušvinta vargonai. Iš viršaus ant karties nusileidžia trys lempos, ant skydų užrašas:

Dainelė, kurios pagalba Polė paaiškina tėvams, kad ji susituokė su plėšiku Makchitu

1.

Kai aš dar nekalta mergaitė buvau,
Kaip ir tu prieš daug metų, mamyt,
Galvojau, jeigu jį tik sutiksiu,
Aš žinosiu, ką reikia daryt:
Jei jis turtingas,
Ir jeigu švelnus,
Jei kasdien su eilute puošnia
Ir jeigu supranta, kaip elgtis su dama,
Aš pasakysiu: „Ne“.
Ir tuomet jis laikysis oriai,
Jo nepritrenks ta žinia.

Plauks mėnulis įprastu taku
Ir lengvai laivelis supsis ant bangų.
Ir tai patenkins mane.
Juk negaliu iš karto gult sutikti
Ir iš sykio verge tapt klusnia.
O, kas gali kartais įvykti,
Jei laiku neištarsi: „Ne“.

2.

Pirmas jaunikis, kurs piršosi man
Buvo garsios giminės,
Antras – turtuolis, o trečias netekęs
Visai galvos dėl manęs.
Visi pinigingi,
Mandagūs ir švelnūs,
Puošnūs kaip povai lankė mane,
Ir visi jie suprato, kaip elgtis su dama,
Už tai pasakiau jiems: „Ne“.
Iš aš labai oriai laikiausi,
Pritrenkus juos ta žinia.
Plaukė mėnuo įprastu taku
Ir lengvai laivelis supos ant bangų.
Šito mums buvo gana.
Juk negalėjau iškart gulti sutikti
Ir iš sykio verge tapt klusnia.
Daug kas galėjo atsitikti,
Laiku nepasakius: „Ne“.

3.

Tačiau vieną kartą atėjo jis,
Kuris nemėgo prašyt.
Ir savo skrybėlę drąsiai mano kambary pakabino,
Ir aš nežinojau, ką daryt.

Nors jis buvo beturtis
Ir nebuvo švelnus,
Ir apdriskęs vaikščiojo pas mane,
Ir nors nežinojo, kaip reikia elgtis su dama,
Aš jam nepasakiau: „Ne“.
Ir aš pamiršau laikytis oriai,
Nes gyvenau kaip sapne.
Plaukė mėnuo įprastu taku,
Bet laivelis nesisupo ant bangų.
Tuomet viskas baigės, kaip žinia.
Ir su viskuo aš turėjau sutikti,
Ir turėjau verge tapti klusnia.
Ak, kas gali kartais įvykti,
Kai laiku nepasakai: „Ne“.

PIČEMAS. Matai, kokia šliurė pasitaikė. Labai gražu. Labai malonu.

PONIA PIČEM. Jeigu esi tokia ištvirkus, kad tau svarbiausia ištekėti, tai kam būtinai išsirinkti arkliavagį ir plėšiką iš patiltės? Už tai tu brangiai užmokėsi! Nieko kito aš ir negalėjau laukti! Dar kūdikiu būdama, įsivaizdavo esanti Anglijos karalienė!

PIČEMAS. Vadinasi, ji tikrai ištekėjo!

PONIA PIČEM. Taip, vakar vakare penktą valandą.

PIČEMAS. Už visiems žinomo nusikaltėlio! Kai gerai pagalvoju, tai rodo jo didelę drąsą. Juk užtenka man atiduoti savo dukterį, vienintelę atramą senatvėje, kaip bematant grius mano namai, ir paskutinis šuo apleis mane. Aš negaliu išduoti savo paslapčių, nerizikuodamas mirti badu. Taip, jeigu mums trims pakaks vienos pliauskos visai žiemai, galbūt sulauksime sekančių metų. Galbūt.

PONIA PIČEM. Ir ką tu galvoji? Tai atpildas mums už viską, Džonatanai. Aš einu iš proto. Man sukasi galva. Aš daugiau neišversiu. Och! (*Alpsta*) Stiklą konjako!

PIČEMAS. Žiūrėk, ligi ko privedei savo motiną. Greičiau! Kaip matyt, mano duktė paleistuvė, – labai gražu, labai malonu. (*Grįžta Polė su buteliu konjako*) Štai vienintelė paguoda, kuri liko tavo vargšei motinai!

POLĖ. Duok jai drąsiai dvi stiklines. Mano motina susijaudinusi lengvai pakelia dvigubą porciją. Tai iš karto ją atgaivins. (*Šios scenos metu jos išvaizda labai laiminga*)

PONIA PIČEM (*Atsipeikėdama*). Ak, dabar ji vėl rodo netikrą užuojautą ir rūpestingumą.

Jeina penki elgetos.

ELGETA. Aš turiu labai rimtą skundą. Čia kažkokia kiaulidė, kur vietoj padorios bigės gauni kažkokį šlamštą. Aš nenoriu taip švaistyti pinigų.

PIČEMAS. Ko tau reikia? – bigė tokia, kaip ir visos kitos, tik tu ją nešvariai užlaikai.

ELGETA. Taip, tai kodėl aš mažiau už kitus uždirbu? Ne, iš manęs nieko nepešit. (*Meta bigę*) Geriau jau iš tikrųjų nusikirsti koją, negu nešioti tokį šlamštą.

PIČEMAS. Na, ko gi jūs pagaliau norite? Ką aš padarysiu, jei žmonių širdys kaip titnagas? Negaliu duoti iš karto penkių bigių. Per penkias minutes kiekvieną žmogų aš paverčiu tokiu luošiu, kad net šuo pamatęs imtų verkti. Argi mano kaltė, kad žmogus neverkia? Štai tau dar viena bigė, jei tos maža. Tik išmok prižiūrėti savo daiktus!

ELGETA. Šita dar pusė bėdos.

PIČEMAS (*Tikrina kito elgetos protezą*). Oda netinka, Selija, guma atrodo šlykščiau. (*Trečiam*) Gumbas jau nyksta, tai jau paskutinis. Ką gi, pradėsime iš naujo. (*Apžiūrinėdamas ketvirtąjį*) Aišku, tikrajai susnai toli gražu iki dirbtinės. (*Penktajam*) Kaip tu atrodai? Vėl ėmei tukti, teks dėl pavyzdžio nubausti.

ELGETA. Tikrai nieko ypatingo nevalgau, pone Pičemai, tai – liguistas nutukimas, ir aš nekaltas.

PIČEMAS. Aš taip pat. Tu atleistas. (*Dar kartą antrajam*) Tarp „pritrenkti“ ir „groti ant nervų“ yra skirtumas, mano brangusis. Man reikalingi menininkai. Tik menininkai šiandien suminkština širdis. Jeigu dirbtumėte kaip pridera, publika jums plotų. Tau nepavyksta. Ir aš, suprantama, negaliu pratęsti angažemento.

Elgetos išeina.

POLĖ. Žvilgterk į jį, argi jis gražus? Ne. Bet jis turi pinigų. Jis užtikrins mano gyvenimą. Jis – puikus įsilaužėjas, be to, prityręs ir toliaregis plėšikas. Tiksliai žinau ir galiu pasakyti, kiek jis šiuo metu turi santaupų. Dar keletas laimingų žygių ir mes galėsime įsikurti mažoje užmiesčio viloje neblogiau už poną Šekspyra, kurį taip vertina tėvas.

PIČEMAS. Vadinasi, viskas labai paprasta. Tu ištekėjai. Ką reikia daryti, kai išteki? Argi tau žinoti! Taigi, klausyk: ištekėjus reikia skirtis, ar ne tiesa? Nejaugi taip sunku pačiai nutuokti?

POLĖ. Nesuprantu, ką tu turi omeny?

PONIA PIČEM. Skyrybas.

POLĖ. Kaip galiu galvoti apie skyrybas, jei aš jį myliu?

PONIA PIČEM. Sakyk, ar tau ne gėda?

POLĖ. Mama, jei tu kada nors mylėjai...

PONIA PIČEM. Mylėjau! Tos prakeiktos knygos visai apsuko tau galvą. Juk visi taip daro, Pole!

POLĖ. Tuomet aš, matyt, išimtis.

PONIA PIČEM. Tuoj aš įkirsiu tau į pasturgalį, išimtie!

POLĖ. Taip elgiasi visos motinos, bet nieko tatai nepadedą. Meilė svarbiau už pasturgalį.

PONIA PIČEM. Neperženki ribų, Pole.

POLĖ. Neleisiu išplėsti savo meilės.

PONIA PIČEM. Dar žodelis, ir gausi antausį.

POLĖ. Už meilę nėra nieko aukštesnio pasauly.

PONIA PIČEM. Ir apskritai tas tipas turi krūvą žmonių. Kai jį pakars, atsiras kokia pusė tuzino našlių ir, ko gero, kiekviena su jo išpera ant rankų. Ak, Džonatanai!

PIČEMAS. Pakars? Kaip tau atėjo į galvą? Puiki idėja. Pole, išsik truptį.

Pole išeina.

Teisingai. Keturiasdešimt svarų kaip ir kišenėje.

PONIA PIČEM. Suprantu. Įduoti šerifui.

PIČEMAS. Žinoma. Ir, be to, jį pakars už dyką. Vienu šūviu du zuikiai. Bet mums reikia sužinoti, kur jis slapstosi.

PONIA PIČEM. Galiu tiksliai pasakyti, mano brangusis: jis slapstosi pas savo kekšes.

PIČEMAS. Bet jos juk neišduos jo.

PONIA PIČEM. Palik tai man. Pinigai valdo pasaulį. Eisiu tiesiog į Tarnbridžą ir pasikalbėsiu su mergšėmis. Jeigu už dviejų valandų tas ponas susitiks bent su viena iš jų, jisai – žuvs.

POLĖ (*Ji klausėsi už durų*). Veltui kelionė, brangioji mamyte! Makas greičiau pats nueis į Old Beilio kalėjimą, negu susitiks su tokia dama. O jeigu ir nueitų į Old Beilį, šerifas pasiūlytų jam kokteilį ir jie, užsirūkę cigarus, pasikalbėtų apie vieną įstaigą mūsų gatvėje, kurioje taip pat vyksta ne visai švarūs dalykai. Jeigu nori žinoti, brangusis tėveli, tas šerifas linksmosio mano vestuvėse.

PIČEMAS. Kaip jo pavardė?

POLĖ. Jo pavardė Braunus. Tačiau tau jis, tikriausiai, Tigras-Braunas. Visi, kurie turi pagrindo jo bijotis, vadina jį Tigru-Braunu. Bet mano vyras, kad matytum, vadina jį Džekiū. Kadangi jam jisai tiesiog brangusis Džekis. Jie – jaunystės draugai.

PIČEMAS. Taip, taip, jie draugai. Šerifas ir stambiausias nusikaltėlis. Turbūt, jie vieninteliai draugai mūsų mieste.

POLĖ (*Su įkvėpimu*). Kai jie kartu geria kokteilį, plekšnoja vienas kitam per skruostus ir sako: „Jeigu tu siūbtelsi dar vieną, tai ir aš dar vieną siūbtelsiu“. Ir kai vienas išeina, kitam padrėksta akys, ir jis sako: „Jeigu tu išeini, aš taip pat išeinu“. Skotland-Jardas apie Maką neturi jokių žinių.

PIČEMAS. Taip, taip. Naktį iš trečiadienio į ketvirtadienį, be abejo, jau ne kartą vedęs, ponas Makchitas santuokos dingstimi išviliojo iš namų mano dukterį Polę Pičem. Nepraėjus nė savaitei, tuo pagrindu jį pasiųs į kartuves, kurių jis nusipelnė: „Pone Makchitai, kažkada jūs nešiojote baltas pirštines, turėjote lazda su dramblio kaulo nuožulu, randą ant kaklo ir buvojote „Sepijos“ viešbutyje. Dabar jums beliko tik randas – mažiausiai vertinga iš jūsų žymių, daugiausia jūs buvojate narve, o netolimoje ateityje iš viso nustosite kur nors buvoti...“

PONIA PIČEM. Ak, Džonatanai, tau gali nepasisiekti, nes kalba eina apie Mekį-peilį, kuris yra vadinamas didžiausiu Londono nusikaltėliu. Jis ima, ką nori.

PIČEMAS. Ką reiškia Mekis-Peilis? Renkis, eime pas Londono šerifą. O tu keliasi į Tarnbridžą.

PONIA PIČEM. Pas jo kekšes.

PIČEMAS. Pasaulio niekšingumas be galo didelis, ir tu, arba nusivarysi nuo kojų belakstydamas, arba jas tau pavogs.

POLĖ. Aš su malonumu dar kartą paspausiu ponui Braunui ranką, tėveli.

Visi trys eina į avansceną ir zongo scenovaizdyje dainuoja pirmąjį finalą. Ant skydų užrašas:

**Pirmasis finalas už tris skatikus
Apie žmogaus galimybių netikrumą.**

POLĖ.

Ko norėčiau ateity?
Bent minutę būt laiminga,
Gauti vyrą, koks patinka.
Argi aš esu godi?

PIČEMAS (*Su Biblija rankoje*).

Žmogus į laimę turi teisę šventą,
Nes žemėje jis būna tik svečiu.
Jis turi joį be rūpesčių gyventi,
Ir valgyt duonos kąsnį be kančių.
Žmogus tam žemėj turi teisę šventą.
Deja, lig šiol neteko dar girdėti,
Kad kas naudotųs teise šia gera.
Kiekvienas nori rankoj ją turėti,
Bet galimybių tam visai nėra.

PONIA PIČEM.

Viską, viską, ką tik turiu
Tau galiu aš atiduoti, –
Kelią rožėmis iškloti,
Kas nenori būt geru!

PIČEMAS.

Kas būt geru nenori iš tiesų?
Gal vargšams išdalint visus turtus?
Ir būtų žemėj nuostabiai šviesu,
Ir būtų joį gyvenimas saldus.
Kas būt geru nenori iš tiesų?
Bet ligi šiol šioį varganoj planetoj
Mažoka duonos, siunta žmonija.
Kas santaikoj gyventi nenorėtų?
Tik galimybių tam nėra, deja.

POLĖ IR PONIA PIČEM.

Deja, jis visiškai teišus.

Žemė – skurdi, žmogus – baisus.

PIČEMAS.

Aš, aišku, visiškai teišus:

Žemė – skurdi, žmogus – baisus.

Puiku juk žemę rojum padaryt?

Deja, tik galimybių nematyt.

Ir tai, matyt, ilgai mus pjaus.

Dosniu būt – kas čia nuostabaus?

Tau brolis, žinoma, brangus.

Bet, jeigu be pastogės bus,

Jis tau ramiai į veidą spjaus.

Mylėti – kas čia nuostabaus?

Žmona – tau artimas žmogus,

Bet jeigu meilės nebebus,

Ji tau ramiai į veidą spjaus.

Klusniu būt – kas čia nuostabaus?

Tu myli, žinoma, vaikus,

Bet jeigu duonos jiems nebus,

Jie tau ramiai į veidą spjaus.

Žmogum būt – kas čia nuostabaus!

POLĖ IR PONIA PIČEM.

Už tai be galo gaila

Ir nuobodu, ir kvaila.

Žemė – skurdi, žmogus – baisus.

Deja, jis visiškai teišus.

PIČEMAS.

Aš, aišku, visiškai teišus:

Žemė – skurdi, žmogus – baisus.

Norėčiau būti aš geru,

Deja, tik galimybių neturiu.

VISI TRYS.

Tai, žinoma, labai blogai,
Ir viskas žemėje – juokai!

PIČEMAS.

Žemė – skurdi, žmogus – baisus.
Aš, aišku, visiškai teigus.

VISI TRYS.

Už tai be galo gaila
Ir nuobodu, ir kvaila.
Tai, žinoma, labai blogai –
Ir viskas žemėje – juokai!

ANTRAS VEIKSMAS

4.

Ketvirtadienio popietė. Mekis-peilis atsisveikina su žmona, prieš bėgdamas nuo uošvio keršto už Chaigeito pelkių.

Arklidė.

POLĖ (*Jeidama*). Makai! Tik neišsigąsk, Makai.

MAKAS (*Gulėdamas ant lovos*). Kas atsitiko, kaip tu atro dai, Pole?

POLĖ. Buvau pas Brauną, ten buvo ir mano tėvas; jie susitarė tave sučiupti. Tėvas grasino visokiausiomis baisenybėmis, Braunas tave gynė, bet pagaliau pasidavė ir dabar mano, kad tau nedelsiant reikia kuriam laikui pasislėpti. Reikia krautis daiktus.

MAKAS. Kokia nesąmonė – krautis daiktus! Eikš čia, Pole. Mes su tavim užsiimsim visai kuo kitu.

POLĖ. Ne, dabar negalima. Aš taip išsigandau. Visą laiką buvo kalbama apie kartuves.

MAKAS. Nemėgstu, kai tu darais aištinga, Pole. Skotlend-Jardas prieš mane medžiagos neturi.

POLĖ. Vakar gal ir neturėjo, o šiandien turi baisyai daug. Aš atsinešiau kaltinamąjį aktą, – tai toks negirdėtai ilgas sąrašas, kad neįmanoma visko ir prisiminti, – dviejų pirklių nužudymas, virš trisdešimt įsilaužimų, dvidešimt trys apiplėšimai gatvėje, padegimai, tyčiniai nužudymai, suklastojimai, melagingos priesaikos – ir viskas per pusmetį. Tu baisyus žmogus. O Vinčesteryje suvedžiojai dvi nepilnametės seseris.

MAKAS. Jos sakė man turinčios jau virš dvidešimties. O ką Braunas kalba?

Jis pamažu atsistoja ir švilpau damas eina palei rampą į dešinę.

POLĖ. Jis pasivijo mane prieškambarėje ir pasakė, kad dabar niekuo negali tau padėti. Ak, Makai! (*Puola jam ant kaklo*)

MAKAS. Gerai, jeigu aš turiu pasitraukti, reikalų tvarkymą teks perimti tau.

POLĖ. Nekalbėk dabar apie reikalus, Makai, aš nenoriu apie juos girdėti, geriau pabučiuok dar kartą savo vargšę Polę ir prisiek, kad jos niekada, niekada...

Makas staigiai pertraukia ją, veda link stalo ir pasodina ant kėdės.

MAKAS. Štai buhalterijos knygos. Klausyk įdėmiai. Čia personalo sąrašas. (*Skaito*) Taigi, Kablys-Džekobas – dirba pusantrų metų, pažvelkime, ką jis davė. Vienas, du, trys, keturi, penki auksiniai laikrodžiai. Tai ne taip daug, bet darbas švarus. Nesėsk man ant kelių, aš be nuotaikos. Toliau – Gluosnis-svyruoklis-Uolteris, nepatikimas šuo. Savivaliauja. Tris savaites palauk, paskui atleisk. Paprasčiausiai, imk ir pranešk Braunui.

POLĖ (*Kūkčiodama*). Imsiu ir pranešiu Braunui.

MAKAS. Džimis Antrasis, įžūlus tipas, pelno duoda, bet visiškas begėdis. Aukštosios visuomenės damoms trauko paklodes tiesiog iš po patalo. Išduosi avansą.

POLĖ. Išduosiu avansą.

MAKAS. Robertas-pjūklas, užsiiminėja smulkmenomis, talento nė už skatiką, į kartuves nepaklius, palikimo irgi nepaliks. Apskritai, elkis kaip ir ligi šiol. Kelkis septintą valandą, nusiprausk, išsimaudyk vonioje ir taip toliau.

POLĖ. Tu visiškai teišus, man reikia sukąsti dantis ir užsiimti reikalais. Juk dabar kas tavo – tai ir mano, ar ne tiesa, Meki? O ką daryti su tavo kambariais, Makai? Gal atsisakyti? Man tiesiog gaila mokėti nuomą.

MAKAS. Ne, man jų prireiks.

POLĖ. Kuriam galui švaistyti pinigų?

MAKAS. Tu, matyt, galvoji, kad aš apskritai nebegrįšiu.

POLĖ. Ką tu! Bet grįžęs vėl galėsi juos išsinuomoti! Žiūriu į tavo lūpas ir negirdžiu, ką tu kalbi. Ar būsi man ištikimas, Makai?

MAKAS. Žinoma, būsiu tau ištikimas: už gerą aš moku geru. Manai, kad tavęs nemyliu? Aš tik plačiau už tave žiūriu.

POLĖ. Aš taip tau dėkinga, Makai. Tu rūpiniesi manimi, o tave tie kraugeriai persekioja...

Išgirdęs žodį „kraugeriai“, Makas sustingsta, paskui pakyla, eina į dešinę, nusimetą švarką, plaunasi rankas.

MAKAS (Skubiai). Gryną pelną ir toliau pervedinėsi į Džeko Pulio banką Mančesteryje. Tarp mūsų kalbant, po kurio laiko aš pats žadu imtis bankininko profesijos. Tai saugiau ir pelningiau. Maždaug po dviejų savaičių tu išimsi kapitalą, paskui nueisi pas Brauną ir pristatysi policijai sąrašą. Ne vėliau kaip po keturių savaičių visos šitos žmonijos padugnės atsidurs Old Beilio kalėjime.

POLĖ. Bet, Makai! Kaip tu gali žiūrėti jiems į akis, jeigu pastatei ant jų kryžių, jeigu jie beveik jau kabo kartuvėse? Kaip tau leidžia sąžinė jiems spausti rankas?

MAKAS. Kam? Pjūklui-Robertui, Monetai-Matijui, Kabliui-Džekobui? Tiems pakaruokliams?

Įeina plėšikai.

MAKAS. Džiaugiuosi jus matydamas, gerbiamieji ponai.

POLĖ. Laba diena, gerbiamieji ponai.

MATIJAS. Kapitone, gavau karūnavimo iškilnių planą. Turiu pasakyti, kad prieš mus – labai sunkus darbas. Už pusvalandžio – atvyksta Kenterberio arkivyskupas.

MAKAS. Kada?

MATIJAS. Penktą valandą trisdešimt minučių. Reikia tučtuojau traukti, kapitone.

MAKAS. Taip, jums reikia tučtuojau traukti.

ROBERTAS. Ką reiškia: jums?

MAKAS. Deja, aš esu priverstas leisti į nedidelę kelionę.

ROBERTAS. Dėl dievo meilės, nejaugi jus nori pasodinti?

MATIJAS. Ir, lyg tyčia, prieš patį karūnavimą! Karūnavimas be jūsų kaip košė be šaukšto.

MAKAS. Užsičiaupk! Ryšium su tuo aš trumpam laikui perduodu vadovavimą savo žmonai. Pole! *(Stumteli ją į priekį, o pats pasitraukia į scenos gilumą ir iš ten stebi ją).*

POLĒ. Aš manau, kad mūsų kapitonas gali ramiai keliauti, vaikinai. Mes ir be jo susitvarkysime. Parodysime aukštą klasę, vaikinai, ar ne?

MATIJAS. Aš, žinoma, nieko prieš. Tačiau nežinau, ar moteris tokiu momentu... Tai ne jums taikoma, gerbiamoji ponai.

MAKAS (*Iš scenos gilumos*). Ką tu j tai pasakysi, Pole?

POLĒ. Gerai pradėjai, šunsnuki. (*Šaukia*) Žinoma, tai ne man taikoma! Kitaip šie ponai būtų nuleidę tau kelnes ir įkirtę j užpakalį, ar ne tiesa, mano ponai?

Maža pauzė, po kurios visi kaip paklaidę ima ploti.

DŽEKOBAS. Atrodo, kad taip, – gali ja tikėti.

UOLTERIS. Bravo! Kapitono žmona neieško žodžio kišenėje. Valio, Pole!

VISI. Valio, Pole!

MAKAS. Bjauru, kad manęs nebus per karūnavimą. Tai šimtaprocentinis biznis. Dieną visi butai tušti, naktį visa aukštuomenė girta. Beje, tu per daug geri, Matijau. Pereitą savaitę vėl užsiminei, kad vaikų ligoninę Grinviče padegei tu. Jei dar kartą tai pasikartos, atleisiu. Kas padegė ligoninę?

MATIJAS. Nagi, aš.

MAKAS (*Kitiems*). Kas padegė ligoninę?

KITI. Jūs, pone Makchitai.

MAKAS. Taigi, kas?

MATIJAS (*Murmėdamas*). Jūs, pone Makchitai. Mes, aišku, niekada taip aukštai nepakilsime.

MAKAS (*Mostais parodo, kaip kariamas žmogus*). Jei manai su manim galynėtis – pakilsi. Kur girdėta, kad Oksfordo profesorius po savo moksliniais paklydimais leistų pasirašinėti asistentams. Pasirašo jis pats.

ROBERTAS. Kol jūsų vyras bus kelionėje, gerbiamoji ponai, mes jūsų dispozicijoje. Atsiskaitymas kiekvieną ketvirtadienį, gerbiamoji ponai.

POLĒ. Kiekvieną ketvirtadienį, vaikinai.

Plėšikai išeina.

MAKAS. O dabar sudie, mano širdele. Laikykis ir nepamiršk kasdien pasigražinti, tarytum aš būčiau neišvykęs. Tai labai svarbu, Pole.

POLĒ. O tu, Makai, prižadėk man, kad nežvilgtersi į jokią moterį, ir tuoj iškeliausi. Patikėk, Makai, jog tavo mažoji Polė šitaip sako ne pavyduliaudama, o todėl, kad labai svarbu.

MAKAS. Kodėl aš turėčiau domėtis kažkokiomis senienomis, Pole? Aš myliu tik tave. Kai sutirštės sutemos, bet kurioje arklidėje aš pasibalnosiu savo Juodį, o kai tu pro langą pamatysi mėnulį, aš jau būsiu toli už Chaigeito pelkių.

POLĒ. Ak, Makai, neskaudink man širdies. Pasilik, ir mes būsim laimingi.

MAKAS. Man pačiam plyšta širdis. Privalau išvažiuoti, ir niekas nežino, kada grįšiu.

POLĒ. Mes tai mažai tebuvome kartu, Makai.

MAKAS. Nejaugi manai, kad nesusitiksim?

POLĖ. Ak, tu nežinai, ką vakar sapnavau. Rodos, priėjau prie lango ir išgirdau gatvėje juoką, paskui žvilgterėjau ir pamačiau mūsų mėnulį; jis buvo toks plonas, kaip nudilęs pensas. Nepamiršk manęs, Makai, svetimuose miestuose.

MAKAS. Tikrai nepamiršiu, Pole. Pabučiuok mane.

POLĖ. Sudie, Makai.

MAKAS. Sudie, Pole. *(Išeidamas)*

Meilė yra arba meilės nėra,

O kas toliau – juk vis tiek.

POLĖ *(Viena)*. O juk jis nebegrįš. *(Dainuoja)*

Viskas jau baigės.

Ir laimė pradingo.

Ištark man: „Laimingai!“

Ir veltui Mariją

Maldausiu aš verkdamą, –

Juk seniai ir teisingai

Tai numatė mama.

Pradeda skambėti varpai.

Karūnuotis vyksta karalienė jauna,

O ką mums gero atneš ši diena.

Intermedija

Prieš uždangą išeina ponja Pičem ir Nusmurgėlė-Dženė.

PONIA PIČEM. Vadinasi, jei šiomis dienomis pamatysite Mekį-peilį, bėkit prie pirmo pasitaikiusio konsteblio ir parodykit. Už tai gausite dešimt šilingų.

DŽENĖ. Kur mes pamatysime, jeigu jo ieško konstebliai? Argi jis su mumis linksminsis, jeigu jį medžioja.

PONIA PIČEM. Aš tau sakau, Džene, tegu jo ieško visas Londonas, Makchitas ne toks žmogus, kad keistų savo įpročius. *(Dainuoja)*

Baladė apie sekso vergiją

1.

Štai velnias, kur niekam neduoda kelio,

Prieš jį visi kiti tiktai – veršeliai,

Nes jam prieinamas kiekvienas lobis.
O kas jį gali pražudyti? Bobos.
Pamatęs bobą, lekia paskui ją, –
Tokia galinga sekso vergija.
Tam nusispjaut į Bibliją ir kodeksus visus,
Nes egoizmas – dievas jo baisus.
Bet žinoma jam moterų galia,
Todėl jis nepakenčia jų šalia.
Bet ryt-poryt jam nusibos kentėti,
Ir pagaliau, teks ant viršaus gulėti.

2.

Dvasios tvirtumą, išmintį ir jėgą
Eilinė kekšė paverčia į nieką.
Kas šaiposi iš to – žiūrėk pats žuvelę!
Pražudo jį tos pačios paleistuvės.
Pamatęs bobą, lekia paskui ją, –
Tokia galinga sekso vergija.
O kitas kodeksas pagerina. Jam Biblija šventa.
Tasai krikščionis, anarchistas tas –
Pietų metu griežčiausiai peikia salotas.
Po pietų gimsta jiems idėja jau kita.
Bet nieko tai negali jiems padėti –
Ir naktį tenka ant viršaus gulėti.

Viešieji namai Tarnbridže

Eilinė popietė, dauguma kekšių tik su marškiniais – laido skalbinius, žaidžia šaškėmis, prausiasi: miesčioniška idilė. Kablys-Džekobas skaito laikraštį, į jį niekas nekreipia dėmesio. Jis, ko gero, trukdo.

DŽEKOBAS. Šiandien jis neateis.

KEKŠĖ. Tu manai?

DŽEKOBAS. Aš manau, kad jis apskritai daugiau nebeateis.

KEKŠĖ. Būtų labai gaila.

DŽEKOBAS. Štai kaip? Kiek aš, jį pažindamas, galiu spręsti, jis jau už miesto ribų. Šį kartą tai vadinasi sprukimu.

Jeina Makchitas, pakabina ant vinies skrybėlę, atsisėda ant sofos anoje pusėje stalo.

MAKAS. Kaip visada – kavos!

VIKSEN (*Sužavėta kartoja*). Kaip visada – kavos!

DŽEKOBAS (*Su siaubu*). Tai tu ne Chaigeite?

MAKAS. Šiandien ketvirtadienis, mano diena. Aš negaliu dėl kažkokių menkniekių keisti savo įpročius. (*Meta ant grindų kaltinamąjį aktą*) Be to, lauke lyja.

DŽENĖ (*Skaito kaltinamąjį aktą*). „Karaliaus vardu kapitonas Makchitas kaltinamas tripat...“

DŽEKOBAS (*Atimdamas iš jos dokumentą*). Ar ir mane čia mini?

MAKAS. Žinoma, visą personalą.

DŽENĖ (*Kitai kekšei*). Juk tai kaltinamasis aktas. (*Pauzė*) Makai, duokš ranką. (*Gerdamas kavą, ištiesia ranką*)

DOLĖ. Teisingai, Džene, paburk jam. Juk iš delno tu skaitai kaip iš rašto.

Laiko žibalinę lempą.

MAKAS. Didelis palikimas?

DŽENĖ. Didelio palikimo nematyti.

BETĖ. Kodėl tu taip žiūri, Džene? Net šiurpas per nugarą eina.

MAKAS. Tolima kelionė?

DŽENĖ. Ne, jokios tolimos kelionės.

VIKSEN. Tai ką matai?

MAKAS. Sakyk tiktai gera, o ne bloga!

DŽENĖ. Kur ten! Neišbrendama tamsa ir tik truputėlis meilės. Paskui matau didžiąją „K“ – tai reiškia moters klastą. Ir dar...

MAKAS. Stok. Apie neišbrendamą tamsą ir klastą aš norėčiau smulkiau sužinoti, pavyzdžiui, klastingosios moters vardą.

DŽENĖ. Aš matau vien tai, kad jis prasideda „D“ raide.

MAKAS. Klysti. Jis prasideda „P“ raide.

DŽENĖ. Makai, kuomet suskambės karūnavimo varpai Vestminsteryje, tau prasidės juoda diena!

MAKAS. Sakyk toliau!

Džekobas griausmingai kvatoja.

Kas atsitiko? (*Pribėga prie Džekobo ir taip pat skaito*) Čia klaida, jų buvo tik trys.

DŽEKOBAS (*Juokiasi*). Žinoma.

MAKAS. Kokie gražūs jūsų baltiniai.

KEKŠĖ. Nuo lopšio ligi kapo svarbiausia – baltiniai.

SENA KEKŠĖ. Aš niekada nenešioju šilkinių. Svečiai iš karto pagalvoja, kad sergi.

Dženė paslapčia sėlina prie durų.

ANTROJI KEKŠĖ (*Dženei*). Kur tu?

DŽENĖ. Pamatysit. (*Išeina*)

MOLĖ. Bet namie austi irgi atbaido.

SENA KEKŠĖ. Aš turėjau didelį pasisekimą su namie austais baltiniais.

VIKSEN. Svečiai jaučiasi beveik kaip namie.

MAKAS (*Betei*). Ar tavieji vis dar su juodais mezginiais?

BETĖ. Vis dar su juodais.

MAKAS. O kokie tavo baltiniai?

ANTROJI KEKŠĖ. Ak, man tiesiog gėda. Aš nieko negaliu atsivesti pas save į kambarį, mano teta tiesiog pamišusi dėl vyrų. O tarpuvartėse – patys žinote – kokie ten gali būti baltiniai.

Džekobas juokiasi.

MAKAS. Tu jau baigei?

DŽEKOBAS. Ne, aš kaip tik sustojau ties išprievartavimais.

MAKAS (*Grįžęs ant sofos*). Kame gi Dženė? Brangiosios damos, dar gerokai prieš mano žvaigždei patekant virš šito miesto...

VIKSEN. „Prieš mano žvaigždei patenkant virš šito miesto“.

MAKAS. ...aš su viena iš jūsų gyvenau pačiose baisiausiose sąlygose, mano damos. Ir nors šiandien esu Mekis-peilis, nors ir labai laimingas, tačiau visados prisiminsiu savo juodžiausių dienų palydoves, o visų pirma Dženę, kurią mylėjau labiau už kitas. Klausykite!

Kai Makas pradeda dainuoti, Dženė stovi už lango dešinėje pusėje ir moja konstebliui Smitui. Paskui prie jos prisijungia ponja Pičem. Visi trys stovi po žibintu ir stebi namą.

Sutenerio baladė

MAKAS.

1.

Seniai, seniai praėjo tie laikai,

Kai mes gyvenome su ja kartu,

Kada jos kūnas ir galva mana

Mus gindavo nuo alkio ir bėdų.

Juk būna taip gyvenime, ar ne?

Svečiai dažnokai mėgdavo pas mus užeit

Ir lovą jiems užleisdavau aš greit.

O atsiskaičius stengdavaus švelniau
Pakviest: „Lankykitės pas mus dažniau“.
Mes pusmetį gyvenome linksmi
Bordelyje, kur buvo mūsų namai.

Duryse pasirodo Dženė, už jos – Smitas.

DŽENĖ.

Bet ir tada, prisimenu gerai,
Mums buvo kartais juodesnių dienų.
Kada mane lydėjo nesėkmė,
Jis ėjo užstatyti marškinių.
Nors mūsų amate – tai nuodėmė.
Bet ir be jų aš apsieit išmokau,
Tiktai su juo kalbėjau jžūlokai.
Už tai esu ne kartą gavus į dantis
Ir sirgusi po to kelias naktis.

ABU.

Taip slinko šitas pusmetis ramus
Bordely, kurs atstojo mums namus.

ABU (*Kartu ir pakaitomis*).

Seniai, seniai praėjusiais laikais...

JIS. Kurie, palyginus, nebuvo kartūs.

JI. Nors tik dienom mes būdavom kartu.

JIS. Nes naktį su svečiais ji lovoj vartės.

(O mudu darėm tai dienos metu).

JI. O kai nuo jo pradėjau aš storėt

JIS. Tada man teko apačioj gulėt.

JI. Nes kūdikio nuspausti įsčiose jis nenorėjo

JIS. Tačiau išsaugot jį mums šitai nepadėjo.

Taip baigės šitas pusmetis ramus.

Bordely, kurs atstojo mums namus.

Šokis. Makas pasiima lazdą, kurioje paslėptas peilis, Dženė paduoda jam skrybėlę. Makas dar tebešoka, kai Smitas uždeda jam ant peties ranką.

SMITAS. O dabar eime!

MAKAS. Ar ši kiaulidė ir dabar teturi tik vienerias duris?

*Smitas nori uždėti Makchitui antrankius, Makas smūgiu į krūtinę atstumia jį ir šoka pro langą.
Palangėje stovi ponia Pičem su policininkais.*

MAKAS (*Ramiai, labai išdidžiai*). Labą dieną, gerbiamoji ponia.

PONIA PIČEM. A, brangusis ponas Makchitas. Mano vyras sako, kad pasaulinės istorijos didvyriai visada sukluodavo ant žemo slenksčio.

MAKAS. Leiskite paklausti, kaip jaučiasi jūsų vyras?

PONIA PIČEM. Kur kas geriau. Deja, jums teks tuojau pat atsisveikinti su jūsų žavingomis damomis. Helo, konstebliai, prašau nuvesti šitą poną į jo naująjį butą.

Maką nuveda. Ponias Pičem žiūri pro langą.

Brangiosios damos, jeigu jūs panorėsite jį aplankyti, visada rasite namie; nuo šiol šis ponas gyvens Old Beilyje. Aš žinojau, kad jis pramogauja su savo kekšėmis. Sąskaitą apmoku aš. Likite sveikos, brangiosios damos. (*Išeina*)

DŽENĖ. Oi, Džekobai, kas čia dėjosi!

DŽEKOBAS (*Išgilinęs į skaitymą, nieko nepastebėjęs*). Kurgi Makas?

DŽENĖ. Čia buvo konstebliai.

DŽEKOBAS. Dieve mano, o aš sau skaitau, skaitau, skaitau... Kaip vaikas, kaip vaikas, kaip vaikas! (*Išbėga*)

6.

Kekšių išduotas Makchitas dar vienos jį mylinčios moters dėka išeina į laisvę.

Old Beilio kalėjimas, narvas.

Jeina Braunas.

BRAUNAS. Kad tik mano žmonės jo nesugautų! Viešpatie, norėčiau, kad jis būtų jau prajojęs Chaigeito pelkes ir galvotų apie savo Džekį. Bet jis toks lengvabūdis kaip ir visi dideli žmonės. Jeigu dabar jį atvestų čia, aš neišlaikyčiau savo ištikimo draugo žvilgsnio. Ačiū dievui, truputį šviečia mėnulis, bent jau nepaklys, jodamas pelkėmis. (*Triukšmas už scenos*) Kas gi čia? O dieve, atveda jį.

MAKAS (*Surištas storomis virvėmis, lydimas šešių konsteblių, tačiau laikosi išdidžiai*). Na, kandeliabrai, ačiū dievui, mes vėl savo senojoje viloje. (*Pastebi Brauną, kuris traukiasi į pačią tolimiausią kameros kertę*)

BRAUNAS (*Po ilgos pauzės, jausdamas baisų buvusio draugo žvilgsnį*). Ak, Makai, aš čia niekuo dėtas... dariau viską, ką tik... Nežiūrėk taip į mane, Makai... aš neištversiu... Tavo tylėjimas irgi baisus. (*Šaukia konstebliui*) Netempk jo už virvės, kiaule... Sakyk, ką nors, Makai... ką nors vargšui Džekiui... Nors žodelį atsisvei... (*Priglaudžia prie sienos galvą ir verkia*) Net žodelio nesiteikė ištart. (*Išeina*)

MAKAS. Ak, tas ištižėlis Braunas. Nešvarios sąžinės įkūnijimas. Ir jis nori būti policijos šefu. Gerai, kad jo neaprėčiau. Iš pradžių aš jau norėjau. Bet laiku supratau, kad giliu, smerkiančiu žvilgsniu stipriau paveiksiu. Taip ir išėjo. Tik pažvelgiau – ir pravirko it kūdikis. Šitas triukas iš Biblijos.

Jeina Smitas su antrankiais.

Ar sunkesnių neberadote, pone prižiūrėtojai? Jums kilniadvasiškai leidus, prašyčiau truputį patogesnių. *(Išsitraukia čekių knygutę)*

SMITAS. Kainos labai įvairios, ponas kapitone. Jūsų paslaugoms. Nuo vienos ligi dešimties ginėjų.

MAKAS. O jeigu visiškai jokių?

SMITAS. Penkiasdešimt ginėjų.

MAKAS. *(Išrašo čekį)* Blogiausia, jog dabar iškils aikštėn istorija su Liuse. Jei Braunus sužinos, kad žaidžiau su jo dukrele, tikrai pavirs tigrū.

SMITAS. Taigi, kaip pasiklosi, taip išmiegosi.

MAKAS. O ta šliundra, tikriausiai, kažkur netoliese. Tai bus dienele prieš egzekuciją.

Na, ponai, kur dabar man pasidėti?

Aplinkui nei draugų, nei pinigų.

Man teko dar vaikystėje girdėti:

Kas visko turi, tam gyvent smagu.

Zongo scenovaizdis: auksinė šviesa. Nušvinta vargonai. Iš viršaus ant karties nusileidžia trys lempos, ant skydų užrašas:

Baladė apie smagų gyvenimą

1.

Jums genijaus gyvenimas patinka,

Kuris iš knygų semia dvasiai peną

Ir lūšnoje su žiurkėmis gyvena.

Atleiskite, bet kam gi tai naudinga!

Kas nori – lai gyvena sau šventai!

O aš su tuo sutikti negaliu.

Nes, tokiu bekeliaudamas keliu,

Aukštyn užversi kojas, kaip matai.

Kas laisvė, jei esi be pinigų?

Kas visko turi, tam gyvent smagu!

2.

Idėjoms pasišventę drąsūs žmonės

Nebijo kovoje baisiausio priešo

Ir tiesiai į akis teisybę rėžia.

O ką gi mato jų drąsoj miesčionis:

Tik tiek, kad alkanas toksai žmogus

Su liesa žmona guli per naktis,
O jo drąsa, jo protas, išmintis
Po šimto metų pripažinti bus.
Kaip jums atrodo – ar tai patogiu?
Kas visko turi, tam gyvent smagu.

3.

Didžiu ir aš svajojau būt nekartą,
Jaunystėj tai vilioja, žinot patys,
Bet tokius žmones iš arti pamatęs,
Tvirtai nusprendžiau: sekti jais neverta.
Tai kas, kad polėkių pilna širdis?
Ne tiek garbės, kiek vargo ir bėdų
Tie siekiai neša su savim kartu.
Kai sutramdžiau garbėtroškas mintis,
Man pasidarė gera ir jauku:
Kas visko turi, tam gyvent smagu.

Jeina Liusė.

LIUSĖ. Ak, tu, niekše, kaip tu gali žiūrėti man į akis! Po viso to, kas tarp mūsų buvo.

MAKAS. Nejaugi tu tokia beširdė, Liuse. Juk matai, kokioje padėtyje tavo vyras!

LIUSĖ. Mano vyras! Ak, tu, nevidone! Manai, aš nežinau istorijos su panele Pičem! Reikėtų tau akis išdraskyti!

MAKAS. Juk tu ne tokia kvaila, kad pavyduliautum Polei?

LIUSĖ. Argi jos nevedei, išgama?

MAKAS. Vedžiau! Tai bent naujiena. Aš lankydavausi jų namuose. Šnekučiuodavau su ja. Esu kartą kitą pabučiavęs, o dabar ta kvailė visur bėgioja ir tauškia, kad aš su ja susituokiau. Brangioji Liuse, aš pasiryžęs viskam, kad tik tu nusiramintum. Jeigu manai, kad tave nuramins santuoka su manimi - prašau. Ką dar gali pasakyti džentelmenas? Daugiau jis nieko negali pasakyti.

Jeina Polė.

POLĖ. Kur mano vyras? Makai, tu čia? Žvelk drąsiai, tau nėra ko gėdintis. Juk aš tavo žmona.

LIUSĖ. Na tu, niekše!

POLĖ. Ak, Meki, tu kalėjime! Kodėl nepasprukai už Chaigeito pelkių? Juk sakei, kad daugiau niekada nevaikščiosi pas bobas. Aš žinojau, kad jos taip pasielgs, bet nieko nesakiau, nes tavimi pasitikėjau. Aš būsiu su tavimi, Makai, ligi paskutinės tavo minutės. Nė žodžio, Makai, nė žvilgsnio. Ak, Makai, tik pagalvok, kaip kenčia tavo Polė, matydama tave čia.

LIUSĖ. Och, tu, maita.

POLĖ. Ką tai reiškia, Makai? Kas ji tokia? Bent pasakyk jai, kas aš. Prašau pasakyti, kad aš – tavo žmona. Argi aš ne tavo žmona? Na pažvelk į mane, argi aš ne tavo žmona?

LIUSĖ. O klastingasis niekše! Tu, vadinasi, turi dvi žmonas, išgama?

POLĖ. Sakyk, argi aš – ne tavo žmona, Makai? Argi aš ne viską dariau dėl tavęs, ką galėjau? Aš ištekėjau nekalta, ir tu tai žinai. Tu pavedei man banditų gaują, ir aš viską padariau, kas buvo sutarta... Džekobas prašė perduoti, kad jis...

MAKAS. Kad jūs bent dviem minutėms galėtumėt užsičiaupti, viskas paaiškėtų.

LIUSĖ. Ne, aš nenoriu užsičiaupti, aš šito nepergyvensiu. Gyvas žmogus negali šito pergyventi.

POLĖ. Taip, mano brangioji, žmona, savaiame suprantama...

LIUSĖ. Žmona!!!

POLĖ. ...žmona, savaiame suprantama, turi kai kurių pirmenybių. Labai gaila, mano brangioji, bet taip yra. O nuo tiekos rūpesčių galima tikrai išprotėti!

LIUSĖ. Geri rūpesčiai. Ir kur tu ją suradai? Šitokią nevalą! Radai kieno širdį pavergti! Tai bent gražuolė iš Soho!

Zongo scenovaizdis: auksinė šviesa. Nušvinta vargonai. Iš viršaus ant karties nusileidžia trys lempos, ant skydų užrašas:

Pavyduolių duetas

1.

LIUSĖ. Pasirodyk, Soho gražuole!

Kilstelk savo nuostabią kojytę.

Atvirai sakau, kad net iš tolo

Man tokios neteko dar matyti!

Mano Makui tu taip nuostabiai tinki į porą!

POLĖ. Tu rimtai, tu rimtai?

LIUSĖ. Iš tikrųjų nusijuokti noriu.

POLĖ. Kvaila tai, kvaila tai!

LIUSĖ. Mekis nuostabus kvailys!

POLĖ. Pasakyk, kodėl kvailys!

LIUSĖ. Jei tave pamilo jis!

POLĖ. Jei mane pamilo jis?

LIUSĖ. Cha, cha, cha! Kas galėtų

Tokią kaip tave mylėti.

POLĖ. Tai parodys ateitis.

LIUSĖ. Tai parodys ateitis.

ABI. Mekis ir aš gyvenam kaip paukšteliai

Ir iš manęs atimt jo nieks negali.
Ir man nebaisūs kėsłai
Čia visokiausio mėšlo,
Kurs išskirti bando mus!
Tik juokas!

2.

POLÉ. Kalba Sohe – aš tikra gražuolė,
Giria mano veidą ir figūrą.

LIUSÉ. Na, žinai!

POLÉ. Sako: nuostabi mergaitė Polė
Ir į kojas su pavydu žiūri.

LIUSÉ. Ak, tu maita!

POLÉ. Tu pati maita!
Savo vyrui aš taip nuostabiai tinku į porą.

LIUSÉ. Tu rimtai, tu rimtai?

POLÉ. Į tave pažvelgus juoktis noriu.

LIUSÉ. Kvaila tai, kvaila tai!

POLÉ. Mekis būtų tik kvailys...

LIUSÉ. Pasakyk, kodėl kvailys?

POLÉ. Jei tave mylėtų jis!

LIUSÉ. Jei tave mylėtų jis!

POLÉ. (*Publikai*)

Ar iš jūsų niekas nenorėtų
Štai tokios, kaip aš, mylėti?

LIUSÉ. Tai parodys ateitis.

POLÉ. Tai parodys ateitis.

ABI. Mekis ir aš gyvenam kaip paukšteliai

Ir iš manęs atimt jo nieks negali.
Ir man nebaisūs kėsłai
Čia visokiausio mėšlo,
Kurs išskirti bando mus!
Tik juokas!

MAKAS. Brangioji Liuse, nejaugi tu būkštauji? Tatai paprasčiausias Polės triukas. Ji nori mus išskirti. Mane pakars, o ji su malonumu vaidins našlę. Iš tikrųjų, Pole, dabar ne laikas panašiai juokauti.

POLĖ. Ir tau užteks drąsos manęs atsižadėti?

MAKAS. O tau užteks drąsos plepėti, kad aš vedęs? Kam tu gilini mano žaizdas, Pole? *(Priekaištingai linguoja galvą)* Pole, Pole!

LIUSĖ. Iš tikrųjų, panele Pičem, jūs tik save kompromituojate. Aš jau nekalbu apie tai, kaip nežmoniška iš jūsų pusės skaudinti žmogų tokioje padėtyje.

POLĖ. Manau, gerbiamoji panele, jog paprasčiausias padorumo taisyklės reikalauja būti santūresnei su vyriškiu, jo žmonos akivaizdoje.

MAKAS. Iš tikrųjų, Pole, tavo pokštai peržengia ribas.

LIUSĖ. Jeigu jūs, gerbiamoji, norite kalėjime sukelti skandalą, aš būsiu priversta pakviesti sargą, kad jis parodytų jums duris. Man labai gaila, gerbiamoji panele.

POLĖ. Ponia! Ponia! Ponia! Leiskit man dar kartą pasakyti jums, gerbiamoji panele, kad jūs elgiatės labai negražiai. Mano pareiga pasilikti su vyru.

LIUSĖ. Ką tu pliauški? Ką pliauški? Ak, ji nenori išeiti! Ją varo lauk, o ji nė iš vietos! Gal jai dar aiškiau išsireikšti?

POLĖ. Tučtuojau užsičiaupk, bjaurybe, o tai gausi į snukį, gerbiamoji panele!

LIUSĖ. Tave varo lauk, įkyri ragana! Tau, matyt, reikia rėžti tiesiai. Gerų manierų tu nesupranti.

POLĖ. Tavo gerų manierų! Ak, aš per daug žeminu savo orumą. Aš per daug gera... *(Rauda)*

LIUSĖ. Pažvelk į mano pilvą, šliundra! Nejaugi jis toks – nuo tyro oro? Tu akla, ar ką?

POLĖ. Ak, šitaip! Tu jau tokia! Ko tu sieki? Nereikėjo su juo miegoti, gerų manierų dama!

MAKAS. Pole!

POLĖ *(Verkdama)*. Tai jau per daug. Šito tikrai nereikėjo, Makai. Nežinau, ką man bedaryti.

Įeina ponia Pičem.

PONIA PIČEM. Taip ir maniau. Kur gi ji daugiau bus, jei ne pas savo draugužį. Tučtuojau eik iš čia, pasiutus šliundra. Kai tavo draugužį pakars, galėsi kartis ir tu. Tavo garbinga motina privalo varyti tave iš kalėjimo! Pagalvok sau, iš karto dvi pas šitą Neroną!

POLĖ. Atstok, mama, juk tu nežinai...

PONIA PIČEM. Tučtuojau namo!

LIUSĖ. Štai matot, jūsų motinai tenka mokyti jus, kaip elgtis.

PONIA PIČEM. Marš!

POLĖ. Tuojau. Man reikia... man reikia jam kai ką pasakyti... Iš tikrųjų... Tai labai svarbu.

PONIA PIČEM *(Kerta jai antausį)*. Tai irgi labai svarbu. Marš!

POLĖ. Ak, Makai!

Ponia Pičem ištempia ją iš kameros.

MAKAS. Tu nuostabiai laikeisi, Liuse. Žinoma, man jos buvo gaila. Todėl aš ir nepasielgiau su ja taip, kaip ji nusipelnė. Juk tu iš pradžių pagalvojai, kad jos žodžiuose yra dalis tiesos. Ar ne taip?

LIUSĖ. Taip, brangusis.

MAKAS. Jeigu tai būtų tiesa, jos motina nebūtų manęs čia įgrūdusi. Girdėjai, kaip ji mane dergė. Taip geriausiai atveju elgiamasi su suvedžiotuju, o ne su žentu.

LIUSĖ. Kokia aš laiminga, jeigu tu kalbi iš tyros širdies. Aš tave taip myliu, kad man lengviau būtų matyti tave kartuvėse, negu kitos glėbyje. Keista, ar ne?

MAKAS. Liuse, aš noriu būti dėkingas tau visą gyvenimą

LIUSĖ. Nuostabūs žodžiai, pakartok dar sykį.

MAKAS. Liuse, aš noriu būti dėkingas tau visą gyvenimą.

LIUSĖ. Nori, kad aš pabėgčiau su tavim, brangusis?

MAKAS. Taip, bet suprask, jei mudu kartu pabėgsim, bus sunkiau pasislėpti. Kai tik aprims paieškos, aš tau pranešiu, žinoma, greituoju paštu. Gali neabejoti!

LIUSĖ. Kaip tau padėti?

MAKAS. Atnešk skrybėlę ir lazda!

Liuse išeina, grįžta su skrybėle ir lazda ir įmeta juos į vienutę.

MAKAS. Liuse, mūsų meilės vaisius, kurį tu nešioji po širdimi, sujungė mus amžiams.

Liuse išeina.

SMITAS. *(Pasirodo, eina į narvą).* Atiduokit lazda.

Trumpos gaudynės. Smitas su kėde ir laužtuvu vejasi Maką. Makas peršoka per grotas. Konstelbiai nusiveja. Ateina Braunas.

BRAUNO BALSAS. Helo, Makai! Atsiliepk, Makai, čia aš, Džekis. Makai, prašau, būk geras ir atsiliepk, aš daugiau neištversiu. *(Pasirodo)* Meki! Kas gi tai? Pabėgo. Ačiū dievui. *(Sėdasi ant narų)*

Įeina Pičemas.

PIČEMAS *(Smitui).* Mano pavardė Pičemas. Aš atėjau pasiimti keturiasdešimties svarų, pažadėtų už bandito Makchito suėmimą. *(Atsistoja prieš narvą)* Helo! Ar čia ponas Makchitas? *(Braunas tyli)* Ak, šitaip! Tas ponas, tikriausiai, išėjo pasivaikščioti? Atėjau aplankyti nusikaltėlio ir ką aš matau: ponas Braunas! Tigras-Braunas sėdi, o jo draugas Makchitas nesėdi.

BRAUNAS *(Dejuodamas).* O, pone Pičemai, tai ne mano kaltė.

PIČEMAS. Žinoma, ne jūsų... Argi jūs pats save... argi jūs statysite save į tokią padėtį... Tai tiesiog neįmanoma, Braunai.

BRAUNAS. Aš jaučiuosi kaip nesavas, pone Pičemai.

PIČEMAS. Tikiu. Bjauriai turėtumėt jaustis.

BRAUNAS. Taip, baisus bejėgiškumo jausmas mane tiesiog paralyžuoja. Šitie tipai daro, ką nori. Tai baisu, baisu.

PIČEMAS. Gal jūs norite truputį prigulti? Užmerkite akis ir galvokite, jog nieko neįvyko. Įsivaizduokit, kad vaikščiojate po puikią žalią pievutę, o virš jūsų – balti, balti debesėliai. Negalvokite apie nemalonumus, tai – svarbiausia. Ir apie tuos, kur buvo, ir apie tuos, kurie dar bus.

BRAUNAS (*Neramiai*). Ką jūs norite pasakyti?

PIČEMAS. Jūs nuostabiai laikotės. Aš jūsų vietoje būčiau palūžęs, gulėčiau lovoje ir gerčiau karštą arbatą. O prieš tai pasirūpinčiau, kad kas nors uždėtų ant kaktos ranką.

BRAUNAS. Po velnių, argi aš kaltas, jei vaikas paspruko. Ką tokiu atveju policija gali padaryti?

PIČEMAS. Ak, vadinasi, policija bejėgė? Jūs tikite, kad mes vėl pamatysime čia poną Makchitą? (*Braunas trukteli pečiais*) Tokiu atveju jūs tapsite baisios neteisybės auka. Dabar, žinoma, vėl ims kalbėti, jog policija neturėjo teisės jo paleisti. Taip, spindulingos karūnacijos aš čia nenumatau.

BRAUNAS. Ką tai reiškia?

PIČEMAS. Galiu priminti jums vieną istorinį įvykį, kuris savo laiku, tūkstantis keturišimtaisiais metais prieš Kristaus gimimą, sukėlė daug triukšmo, bet šiandien plačiuosiuose sluoksniuose nežinomas. Mirus Egipto faraonui Ramziui Antrajam, Ninevijos, tiksliau Kairo, policijos viršininkas truputį nusikalto žemiesiems gyventojų sluoksniams. Tokių įvykių pasekmės jau tuomet būdavo baisios. Sosto įpėdinės Semiramidės karūnavimo iškilmės, kaip rašoma istorijos vadovėliuose, „dėl pernelyg aktyvaus žemutinių gyventojų sluoksnių dalyvavimo tapo ištisa katastrofų grandine“. Istorikai su siaubu rašo apie tai, kaip žiauriai nubaudė savo policijos viršininką Semiramidė. Smulkmenų neprisimenu, bet žinau, jog buvo minimos gyvatės, siurbusios jo kraują.

BRAUNAS. Tikrai?

PIČEMAS. Viešpats su jumis, Braunai. (*Išeina*)

BRAUNAS. Dabar mane gali išgelbėti vien geležinis kumštis. Seržantai, į pasitarimą. Pavojus!

Uždanga. Makchitas ir Nusmurgėlė-Dženė išeina į avansceną ir zongo scenovaizdyje dainuoja.

Antrasis finalas už tris skatikus

1.

MAKAS.

Bepigu, ponai, moralus jums dėstyti,
Kad nuodėmes daryti negerai.
Visų pirma mums duokite paėsti,
Paskui jau mokykit gyvent dorai.
O moralistai, su ilgais nagais,
Su sąžine ir siela nešvaria,
Kodėl pamiršot, kad visais laikais
Svarbiausia – duona, o paskui – dora.
Visų pirma privalo žemėj žmonės
Turėt ant stalo skalsų kąsnį duonos.

BALSAS UŽ SCENOS.

Kuo gyvas gi žmogus?

MAKAS.

Kuo gyvas gi žmogus? Į žmogų kitą
Be gailėsčio suleisdamas nagus,
Įpranta plėšti, grobti ir žudyti,
Visai pamiršdamas, kad jis – žmogus.

CHORAS.

Štai jums pamokslų vaisius įdomus:
Tiktai nusikaltimai peni mus!

2.

NUSMURGĖLĖ-DŽENĖ.

Jūs mokote: kai kilsteli sijonas, –
Į moterį žiūrėti negerai.
Visų pirma jūs duokite mums duonos,
Paskui jau mokykit gyvent dorai.
O moralistai su ilgais nagais,
Su polinkiais gašliausiais ir aistra,
Kodėl pamiršot, kad visais laikais
Svarbiausia – duona, o paskui – dora.
Visų pirma privalo žemė žmonės
Turėt ant stalo skalsų kąsnį duonos.

BALSAS UŽ SCENOS.

Kuo gyvas gi žmogus?

NUSMURGĖLĖ-DŽENĖ.

Kuo gyvas gi žmogus? Į žmogų kitą
Be gailėsčio suleisdamas nagus,
Įpranta plėšti, grobti ir žudyti,
Visai pamiršdamas, kad jis – žmogus.

CHORAS.

Štai jums pamokslų vaisius įdomus:
Tiktai nusikaltimai peni mus!

TREČIAS VEIKSMAS

Tą pačią naktį Pičemas rengia elgetų demonstraciją, sudrumsti karūnavimo iškilmes.

Pičemo elgetų garderobas.

Elgetos piešia plakatus su užrašais: „Aš atidaviau karaliui akis“ ir t. t.

PIČEMAS. Gerbiamieji ponai, šiuo metu vienuolikoje mūsų filialų nuo Druri-Leino ligi Tarbridžo tokius plakatus piešia tūkstantis keturi šimtai trisdešimt du žmonės, kurie nori dalyvauti karalienės karūnavime.

PONIA PIČEM. Greičiau, greičiau! Kas nenori dirbti, tas negalės elgetauti. Tu nori būti neregiu, ir nesugebi teisingai nupiešti „K“ raidės? Čia reikia vaikiško braižo, nes plakatą neš senis.

Pasigirsta būgno trenksmas.

ELGETA. Dabar rikiuojasi karaliaus sargyba, kuri net nenumano, jog šiandien, gražiausią jos karinės karjeros dieną, teks turėti reikalo su mumis.

FILČAS (*Jeina, raportuoja*). Ponia Pičem, atsigrūdo koks tuzinas naktinių vištelių. Jos teigia, kad atėjo pinigų.

Jeina kekšės.

DŽENĖ. Gerbiamoji...

PONIA PIČEM. Na, ir atrodo, kaip iš medžio iškritusios. Jūs, tikriausiai, norite gauti pinigus už savo Makchitą? Tai žinokite, kad gausite špygą, aišku? Špygą.

DŽENĖ. Kaip tai suprasti, gerbiamoji?

PONIA PIČEM. Įsiveržia į mano butą vidurnaktį! Ateina trečią valandą ryto į padorius namus! Verčiau išsimiegotumėte po savo darbo. Dvokiate kaip perrūgęs pienas.

DŽENĖ. Vadinasi, gerbiamoji, mes negausime sutarto honoraro už pono Makchito išdavimą?

PONIA PIČEM. Visiškai teisingai – špyga jums už Judo darbą.

DŽENĖ. Kodėl, gerbiamoji?

PONIA PIČEM. Todėl, kad šito pono, kaip sakoma, ir pėdos ataušo. Taigi. O dabar marš iš mano namų, gerbiamosios.

DŽENĖ. Tai jau per daug. Taip elgtis galite su kuo tik patinka, tiktai ne su mumis.

PONIA PIČEM. Filčai, damos prašo jas palydėti.

Filčas eina prie damų, Dženė jį atstumia.

DŽENĖ. Prašyčiau jus užsičiaupti, nes...

Jeina Pičemas.

PIČEMAS. Kas čia atsitiko? Tikiuosi, tu nedavei joms pinigų? Na, kaip, gerbiamosios? Ponas Makchitas sėdi ar nesėdi?

DŽENĖ. Atstokite su savo ponu Makchitu. Jūs nevertas jo puspadžio. Šią naktį aš nepriėmiau svečio, nes verkiau įsikniaubus į pagalvę, apgailestaudama, kad pardaviau jums šitą džentelmeną.

Taip, gerbiamosios, ir kaip jums atrodo, kas atsitiko šį rytą? Nepraėjo nė valandos, kai nusiverkusi užmigau, girdžiu švilpia, o gatvėje stovi tas pats žmogus, dėl kurio aš verkiau, ir prašo, jog numesčiau raktą. Guldamas su manim į lovą, jis norėjo, kad aš pamirščiau tą skriaudą, kurią jam padariau. Tai didžiausias Londone džentelmenas, gerbiamosios. Ir jeigu čia nėra mūsų kolegės Sjuki Todri, tai tik todėl, jog iš manęs jis nuėjo paguosti ir ją.

PIČEMAS (*Į šalį*). Sjuki Todri...

DŽENĖ. Dabar suprantate, kad jūs net jo puspadžio nevertas. Niekšingas šnipeli!

PIČEMAS. Filčai, bėk į artimiausią policijos nuovadą. Ponas Makchitas yra pas panelę Sjuki Todri... (*Filčas išeina*) Kam gi mums ginčytis, gerbiamosios? Pinigai, žinoma, bus sumokėti. Selija, brangioji, užuot barusis su damomis, geriau išvirk joms kavos.

PONIA PIČEM (*Išeidama*). Sjuki Todri!

Ji dainuoja baladės „Apie sekso vergiją“ trečią posmą.

Štai vyras jau beveik ant ešafoto,

Jam kilpa paruošta ir išmuiluota.

Visai ant siūlo kabo šis vaikinas.

O vis dėlto kas jam galvoj? Merginos.

Ir paskutinę valandą, deja,

Jį tebevaldo sekso vergija.

Parduotas jis yra. Su šypsena grubia

Skaičiuoja mergšė Judo skatikus.

Gal tik dabar supras tasai žmogus,

Kad jos skylė pavirs kapų duobe.

Bet nieko tai negali jam padėti

Ir naktį teks jam ant viršaus gulėti.

PIČEMAS. Vikriau, vikriau! Jeigu aš bemiegėmis naktimis nebūčiau sugalvojęs, kaip išspausti pensus iš jūsų skurdo, būtumėt jau išdvėse Tarnbridžo landynėse. Po ilgų samprotavimų man tapo aišku, kad žemės galiūnai gali sukelti skurdą, bet negali į jį žiūrėti. Jie ištižę ir kvaili, kaip ir jūs. Nors edalo jiems užteks iki pat mirties, nors jie gali sviestu taip ištepti grindis, kad netgi nuo jų stalo nukritę trupiniai būtų riebus, tačiau jie negali ramia sąžine žiūrėti į svirduliuojantį nuo alkio žmogų, žinoma, jeigu tas žmogus svirduliuoja prie jų namų.

Jeina ponia Pičem su kavos servizu ant padėklo.

PONIA PIČEM. Rytoj, eidamos pro šalį, užsukite į įstaigą ir gausite pinigus, tačiau tik po karūnavimo.

DŽENĖ. Ponia Pičem, aš tiesiog nerandu žodžių.

PIČEMAS. Rikiuokitės, už valandos susirinksite prie Bekingemo rūmų. Marš!

Elgetos rikiuojasi.

FILČAS (*Įbėga*). Skalikai! Net ligi nuovados nenuėjau. Policija jau čia!

PIČEMAS. Slėpkitės! (*Poniai Pičem*) Greičiau sudaryk kapelą. Ir kai pasakysiu „nepavojingi“, supranti, „nepavojingi“...

PONIA PIČEM. Nepavojingi? Aš nieko nesuprantu.

PIČEMAS. Žinoma, tu nieko nesupranti. Taigi, kai aš pasakysiu nepavojingi... (*Beldimas į duris*) Ačiū dievui, raktas pritaikytas. Kai aš pasakysiu nepavojingi, jūs ką nors sugrosite. Marš!

Ponia Pičem ir elgetos išeina. Elgetos, išskyrus mergaitę su plakatu „Karo savivalės auka“, slepiasi su savo daiktais dešinėje už kabyklos. Įeina Braunai ir konstebliai.

BRAUNAS. Taip, dabar imsime veikti ryžtingai, pone elgetų drauge. Smitai, antrankius! Ak, čia yra keletas žavingų plakatų. (*Mergaitei*) „Karo savivalės auka“ – tai jūs?

PIČEMAS. Labas rytas, Braunai, labas rytas, ar gerai miegojote?

BRAUNAS. Hm?

PIČEMAS. Labas rytas, Braunai.

BRAUNAS. Ar jis man sako? Ar jis kurį iš jūsų pažįsta? Kiek prisimenu, aš neturėjau malonumo susipažinti su tavimi.

PIČEMAS. Ak, neturėjote malonumo? Labas rytas, Braunai.

BRAUNAS. Nuimkite jam skrybėlę.

Smitas įvykdo įsakymą.

PIČEMAS. Matote, Braunai, jeigu jūs vis tiek ėjote pro šalį, pabrėžiu, pro šalį, Braunai, tai aš galiu paprašyti, kad uždarytumėte pagaliau už grotų tą garsųjį Makchitą.

BRAUNAS. Jis beprotis. Nesijuokite, Smitai. Sakykit, Smitai, nejaugi tas garsusis nusikaltėlis vaikščioja laisvas Londone?

PIČEMAS. Juk jis jūsų draugas, Braunai.

BRAUNAS. Kas?

PIČEMAS. Mekis-peilis. Ne aš gi. Aš juk ne nusikaltėlis. Aš – vargšas, Braunai. Jūs negalite blogai elgtis su manimi. Netrukus, Braunai, išmuš juodžiausia jūsų gyvenime valanda. Gal norite kavos? (*Kekšėms*) Vaikučiai, duokite gurkšnelį kavos ponui policijos viršininkui, būkit mandagios. Mes galime puikiai sugyventi. Juk mes visi laikomės įstatymų! Įstatymas tam ir yra, kad būtų galima išnaudoti tuos, kurie dėl nesupratimo ar iš reikalo jo nesilaiko. O tie, kurie išnaudodami kitus valgo duoną, privalo griežtai įstatymo laikytis.

BRAUNAS. Vadinasi, jūs manote, kad mūsų teisėjus galima papirkti!

PIČEMAS. Priešingai, pone, priešingai! Mūsų teisėjų visiškai neįmanoma papirkti: už jokių pinigų nepriversi jų saugoti įstatymų!

Vėl pasigirsta būgnų trenksmas.

PIČEMAS. Kariuomenės paradas prasidėjo. Vargšų paradas prasidės už pusvalandžio.

BRAUNAS. Visiškai teisingai, pone Pičemai. Už pusvalandžio prasidės vargšų žygis į Old Beilio kalėjimą, į žiemos butus. (*Konstebliams*) Na, vaikinai, surinkite visus patriotus, kiek tiktai čia rasite.

(Elgetoms) Jūs, tikriausiai, ką nors girdėjote apie Tigrą-Brauną? Šiąnakt aš suradau išeitį, Pičemai, ir, galima sakyti, išgelbėjau nuo mirties savo draugą. Aš išrūkysiu visą jūsų lizdą. Ir pasodinsiu visus, apkaltinęs... kuo apkaltinęs? Elgetavimu. Jūs, rodos, užsiminėte, kad norėjote šiandien man ir karalienei užkarti ant kaklo elgetas. O aš tuos elgetas suimsiu. Mokykis.

PIČEMAS. Labai gerai – bet kokius elgetas?

BRAUNAS. Na štai, šituos luošius. Smitai, ponai patriotai eis su mumis.

PIČEMAS. Braunai, aš noriu apsaugoti jus nuo per didelio skubotumo; ačiū dievui, kad pas mane užėjote. Matote, Braunai, jūs galite suimti šiuos žmones, bet jie nepavojingi, nepavojingi...

Muzika sugroja keletą taktų „Dainos apie žmogaus siekimų bevaisiškumą“.

BRAUNAS. Kas čia?

PIČEMAS. Muzika. Jie groja kaip sugeba. „Daina apie žmogaus siekimų bevaisiškumą“. Negirdėjote? Galite kai ko pasimokyti.

Zongo scenovaizdis: auksinė šviesa. Nušvinta vargonai. Iš viršaus ant karties nusileidžia trys lempos, ant skydų užrašas:

Daina apie žmogaus siekimų bevaisiškumą

1.

Sava galva nedrįsk
Ieškot naujų kelių.
Sava galva surasi tu
Tik saują utėlių.
Dar žmogus be galo
Kvailas ir tamsus,
Kad atskirtų melą,
Slegiantį visus.

2.

Veržies į tikslą tu
Ir daug turi planų.
Gali kiek nori veržtis tu –
Lėks viskas po velnių.
Jei žmogus pajėgia
Skirti kur klasta, –
Visi jo gražūs siekiai –
Tik tuščia vieta.

3.

Vejiesi laimę tu

Kiek tik turi jėgos.
Kai laimę vejasi visi,
Ji bėga iš paskos.
Dar esi be galo
Tu kuklus, žmogau.
Savo idealais
Tiktai meluoja sau.

PIČEMAS. Jūsų planas, Braunai, genialus, bet neįvykdomas. Ką jūs norite čia areštuoti? Keletą jaunų žmonių, kurie savo karalienės karūnavimo proga iš džiaugsmo surengė nedidelį maskaradą. Jeigu į gatvę pasipils tikri vargetos, – tokių šičia nėra nė vieno – jų bus tūkstančiai, pamatysite. Dalykas tas, kad jūs užmiršote milžinišką vargšų skaičių. Jeigu jie išsirikiuos prie bažnyčios – reginys bus toli gražu ne šventiškas. Ar žinote, Braunai, kaip atrodo rožės subjaurotas veidas? Įsivaizduokit šimtą dvidešimt veidų su tokiomis rožėmis? Jaunoji karalienė yra įpratusi prie grožio, o ne prie tokių rožių. O kur dar galybė luošų bobinčiuje. Šito mes turime išvengti, Braunai. Jūs, tikriausiai, pasakysite, jog policija sugebės susidoroti su mumis, vargšais. Bet jūs pats tuo netikite. Kaip gi atrodys, jei karūnavimo dieną policija sumuš lazdomis šešis šimtus nelaimingų invalidų? Tai bus negražus reginys. Iki apsvėmimo šlykštus. Man bloga darosi, Braunai, vien tik pagalvojus. Paduokit kėdę.

BRAUNAS (*Smitui*). Tai grasinimas. Tai šantažas. Šito žmogaus negalima liesti, jo negalima liesti viešosios tvarkos interesų vardan. Taip dar nėra buvę.

PIČEMAS. O dabar bus. Štai ką jums pasakysiu: su Anglijos karaliene jūs galite elgtis kaip norite. Bet nedirskite lipti ant nuospaudų Londono vargšui, nes jūs, pone Braunai, bematant nusibrauninsite.

BRAUNAS. Vadinasi, aš turiu suimti Mekį-peilį? Suimti? Jums lengva kalbėti. Norint žmogų suimti, jį reikia pirmiausia pagauti.

PIČEMAS. Jeigu jūs taip kalbate, man nėra ko prieštarauti. Matyt, aš vėl turėsiu parūpinti jums tą žmogų. Mes dar pažiūrėsime, ar yra pasauly bent kiek tvarkos. Džene, kame šiuo metu ponas Makchitas?

DŽENĖ. Oksfordstritas 21, pas Sjuki Todri.

BRAUNAS. Smitai, tučtuojau eikite į Oksfordstritą 21 pas Sjuki Todri, suimkite Makchitą ir nugabenkite į Old Beilį. Aš tuo tarpu užsivilksiu paradinę uniformą. Tokią dieną aš privalau būti su paradine uniforma.

PIČEMAS. Braunai, jeigu šeštą valandą jo nepakars...

BRAUNAS. Ak, Makai, kaip nepavyko! (*Išeina su konstebliais*)

PIČEMAS (*Šaukia įkandin jo*). Štai, Braunai, jūs kai ko ir išmokote! (*Vėl pasigirsta būgnų trenksmas*) Trečias signalas. Puolimo planas keičiasi. Nauja kryptis – Old Beilio kalėjimas. Marš.

Elgetos išeina.

PIČEMAS. (*Dainuoja*)

Jei nepatiks žmogus,

Tai vožk jam į dantis.
Gal gavęs į dantis gerai,
Žmogus pasitaisys.
Jei žmogaus bijoti
Bus tau priežastis
Pabandyk jam duoti
Tiesiai į dantis.

Uždanga. Į avansceną išeina DŽENĖ su ryla ir dainuoja.

Zongas apie Saliamoną.

1.

Visa Saliamono garbė –
Šviesi jo išmintis!
Jį garbina lig šių laikų.
Bet keikė gimtą dieną jis
Ir žemėj buvo jam nyku.
Negera būt per daug gudriam –
Saliamonas mums pavyzdys!
Juk šiandien aišku kiekvienam,
Kad jį pražudė išmintis.
Kas jos neturi – gera tam!

2.

O Kleopatra visada
Baugins žiauria lemtim!
Karaliai klaupėsi klusniai
Prie kojų jos. Baisia mirtim
Linksmybės užbaigė jinai.
Negera būt per daug gražiam –
Mums Kleopatra pavyzdys!
Juk šiandien aišku kiekvienam –
Kad grožyje – jos pražūtis.
Kas jo neturi – gera tam!

3.

O argi Cezario mirtis

Žmonėms – ne pamoka!
Kaip dievas žemėj buvo jis,
Bet išdavikiška ranka
Pakėlė durklą, ir – mirtis.
Jis šaukė Brutui mylimam:
„Ir tu, sūnau!“ – Mirties tamsa
Staiga akis užspaudė jam.
Pražudė Cezarį drąsa.
Kas jos neturi – gera tam!

4.

Pažįstat Brechtą jūs gerai,
Net gyrėt jo raštus!
Sumanė jis pasiteiraut,
Kas turčiams suneša turtus,
Ir teko iš tėvynės maut.
Negera būt per daug smalsiam,
Tam Brechtui bus dar nesaldu.
Ir šiandien aišku kiekvienam:
Smalsumas – priežastis bėdų.
Kas jo neturi – gera tam!

5.

Makchitas štai dabar prieš jus –
Jo nelinksma dalia!
Kol vadovavosi protu,
Kol plėšė tuos, kur plėšt valia,
Jis buvo meistras tarp kitų.
Bet ėmė nesisėkti jam,
Kai viršų paėmė širdis.
Ir šiandien aišku kiekvienam –
Jų jausmingumas pražudys.
Kas jo neturi – gera tam!

Kova už nuosavybę.

Liusės kambarys Old Beilyje. Liusė. Jeina Smitas.

SMITAS. Gerbiamoji panele, su jumis nori pasikalbėti ponia Polė Makchit.

LIUSĖ. Ponia Makchit? Įleisk ją.

Jeina Polė.

POLĖ. Laba diena, gerbiamoji ponia. Gerbiamoji ponia, laba diena!

LIUSĖ. Ko jums reikia?

POLĖ. Ar jūs manęs nepažįstat?

LIUSĖ. Žinoma, pažįstu.

POLĖ. Aš atėjau atsiprašyti už vakarykštį savo elgesį.

LIUSĖ. Labai įdomu.

POLĖ. Vienintelis mano vakarykščio elgesio pateisinimas, tai – mano nelaimė.

LIUSĖ. Taip, taip.

POLĖ. Gerbiamoji ponia, jūs turite man atleisti. Vakar mane labai sujaudino pono Makchito elgesys. Jam iš tikrųjų nereikėjo statyti mūsų į tokią padėtį, ar ne tiesa? Jūs irgi galite pasakyti jam tą patį, kai pamatysite.

LIUSĖ. Aš... aš jo nepamatysiu.

POLĖ. Jūs gi susitinkate jį!

LIUSĖ. Aš jo nesusitinku.

POLĖ. Atleiskite.

LIUSĖ. Jis labai jus myli.

POLĖ. Ak ne, jis myli tik jus, aš tai puikiai žinau.

LIUSĖ. Labai malonu.

POLĖ. Ak, gerbiamoji ponia, vyras visada bijo moters, kuri per daug jį myli. Žinoma, pasitaiko ir taip, kad jis palieka ją, šalinasi jos. Aš iš pirmo žvilgsnio pamačiau, jog Makas jums turi tokių įsipareigojimų, kurių aš negaliu nė nujausti.

LIUSĖ. Jūs tatau sakote nuoširdžiai?

POLĖ. Žinoma, labai nuoširdžiai, gerbiamoji ponia. Tikėkit!

LIUSĖ. Brangioji panele Pole, mes abi per daug jį mylėjome.

POLĖ. Galbūt. *(Pauzė)* O dabar, gerbiamoji ponia, paaiškinsiu jums, kaip tai atsitiko. Pirmą kartą pamačiau poną Makchitą prieš dešimt dienų „Sepijos“ viešbutyje. Su manim buvo ir motina. Po penkių dienų, vadinasi, tiksliau – užvakar, mes susituokėme. Vakar sužinojau, kad už visokius nusikaltimus jo ieško policija. O šiandien aš nebežinau, kas bus rytoj. Taigi, gerbiamoji ponia, dar prieš dvylika dienų aš net neįsivaizdavau, kad iš viso galiu atsiduoti vyrui. *(Pauzė)*

LIUSĖ. Aš suprantu jus, panele Pičem.

POLĖ. Ponia Makchit.

LIUSĖ. Ponia Makchit.

POLĒ. Apskritai, paskutinėmis valandomis aš apie tą žmogų daug galvojau. Jį perprasti – nelengva. Žinote, panele, prisiminus, kaip jis elgėsi su jumis tą dieną, aš iš tikrųjų jums pavydžiu. Kai aš turėjau jį palikti – mane privertė tai padaryti mama, – jis neparodė nė mažiausios užuojautos. Gal jo krūtinėje ne širdis, o akmuo. Kaip jūs manote, Liuse?

LIUSĒ. Taip, brangioji panele, – aš nežinau, ar čia tik vienas ponas Makchitas kaltas. Jums reikėjo pasilikti savo aplinkoje, brangioji panele.

POLĒ. Ponia Makchit.

LIUSĒ. Ponia Makchit.

POLĒ. Visiškai teisingai! Arba reikėjo viską pakreipti komercine linkme, kaip visada norėjo mano tėvas.

LIUSĒ. Teisingai.

POLĒ (*Verkia*). Jis – visas mano turtas.

LIUSĒ. Tokia nelaimė gali atsitikti ir protingiausiai moteriai, mano brangioji. Bet jūs formaliai esate jo žmona. Tai turėtų jus paguosti. Aš tiesiog negaliu žiūrėti, kokia jūs prislėgta, mano vaikeliai. Gal ko nors norėtumėte?

POLĒ. Ko?

LIUSĒ. Užkąsti!

POLĒ. O taip, duokite truputį užkąsti. (*Liusė išeina. Polė j šalį*) Na ir maita.

LIUSĒ (*Grijžta, nešdama kavą ir pyragaičius*). Turbūt užteks.

POLĒ. Aš pridariau jums tiek rūpesčių, gerbiamoji ponia. (*Pauzė. Valgo*) Jūs turite tokį puikų jo portretą. Kada jis atnešė?

LIUSĒ. Kaip tai atnešė?

POLĒ (*Nekaltai*). Na, kada jis čia pakabino jį.

LIUSĒ. Jis niekada jo nekabino.

POLĒ. Jis davė jums jį šitam kambary?

LIUSĒ. Jis niekada nebuvo šitam kambary.

POLĒ. O kas čia tokio, jeigu ir būtų buvęs, tiesa? Likimo keliai baisiai painūs.

LIUSĒ. Gana kalbėti nesąmones. Vadinasi, jūs atėjote šnipinėti.

POLĒ. Juk jūs žinote, kur jis, taip?

LIUSĒ. Aš? O argi jūs nežinote?

POLĒ. Tučtuojau pasakykite, kur jis.

LIUSĒ. Neturiu supratimo.

POLĒ. Ak, vadinasi, jūs nežinote? Garbės žodis?

LIUSĒ. Ne, nežinau. Nejaugi jūs irgi nežinote?

POLĒ. Ne, tai baisu. (*Polė juokiasi, o Liusė verkia*) Abiem įsipareigojo ir paspruko.

LIUSĖ. Aš ilgai nebeištversiu. Ak, Pole, tai baisu.

POLĖ (*Linksmi*). Džiaugiuosi, kad šios tragedijos pabaigoje suradau tokią draugę. Nors tiek. Gal suvalgysi dar vieną pyragaitį?

LIUSĖ. Dar vieną! Ak, Pole, nebūk man tokia gera. Aš nenusipelniau. Ak, Pole, vyrai mūsų neverti.

POLĖ. Žinoma, vyrai mūsų neverti, bet ką padarysi?

LIUSĖ. Ne! Dabar aš atidengsiu kortas. Ar neužpyksi, Pole?

POLĖ. Kas tokio?

LIUSĖ. Tatai – ne tikra.

POLĖ. Kas?

LIUSĖ. Štai kas! (*Rodo j pilvą*) Ir vis dėl to nusikaltėlio.

POLĖ (*Juokiasi*). Ak, kaip puiku! Tai bent pokštelis! Tu baisi maita! Klausyk, nori Mekio? Aš tau jį dovanuju. Pasiimk, jeigu rasi! (*Balsai ir žingsniai už durų*) Kas čia?

LIUSĖ (*Prie lango*). Mekis! Jį vėl sugavo.

POLĖ (*Silpnu balsu*). Dabar viskas baigta.

Jeina ponia Pičem.

PONIA PIČEM. Štai kur tu, Pole. Persirenk, netrukus pakars tavo vyrą. Aš atnešiau gedulo drabužius.

Polė persirenginėja.

Juoda spalva tau tinka. Tik būk truputį linksmesnė.

*Penktadienis, penkta valanda ryto. Mekis-peilis vėl buvo pas kekšes, ir jos išdavė jį antrą kartą.
Dabar jis bus pakartas.*

Mirtininkų kamera

Skambina Vestminsterio varpai. Konstelbiai veda į kamerą pančiais surakintą Makchitą.

SMITAS. Veskite jį čia. Vestminsterio varpai suskambino pirmą kartą. Tvardykitės, aš nežinau, kas taip jus paveikė. Aš manau, jums tiesiog gėda. (*Konstelbiamis*) Kai Vestminsterio varpai suskambins trečią kartą – tai bus lygiai šeštą – jis jau turi būti pakartas. Paruoškite viską.

KONSTEBLIS. Jau ketvirtis valandos, kai visos Niuheito gatvės taip užtvenktos žmonių, kad nejmanoma praeiti.

SMITAS. Keista, nejaugi jie jau žino?

KONSTEBLIS. Jeigu taip eis toliau, tai po ketvirčio valandos apie tai žinos visos Londonas ir žmonės, užuot dalyvavę karūnavimo iškilnėse, siūbtels čia. O karalienei teks važiuoti tuščiomis gatvėmis.

SMITAS. Todėl viskas turi eiti kaip iš pypkės. Jeigu mes užbaigsime šeštą valandą, tai žmonės dar spės ligi septintos valandos nueiti į karūnavimo iškilmes. Marš!

MAKAS. Helo, Smitai, kelinta valanda?

SMITAS. Argi jūs aklas? Keturios minutės šeštos.

Kai Smitas uždaro kameros duris, įeina Braunas.

BRAUNAS (*Stovėdamas nugara į kamerą, Smitui*). Jis čia?

SMITAS. Norite pamatyti?

BRAUNAS. Ne, ne, ne, saugok dieve, darykite viską be manęs. (*Išėina*)

MAKAS (*Staiga pratrūksta žodžių srautu, kalba tyliai*). Nebijokite, Smitai, aš visai nenoriu kalbėti su jumis apie papirkimą. Aš viską žinau. Jeigu leistumėtės paperkamas, jums geriausiu atveju tektų sprukti į užsienį. Taip, taip, į užsienį. Be to, jus reiktų aprūpinti visam gyvenimui. Tūkstantis svarų, ar ne? Nesakykite nieko! Po dvidešimties minučių aš jums pasakysiu, ar galėsite gauti tą tūkstantį svarų dar šiandien. Aš nekalbu apie jausmus. Eikite ir gerai pagalvokite. Gyvenimas – trumpas, pinigų – mažai. Ir aš pats apskritai nežinau, ar juos gausiu. Įleiskite pas mane visus, kas tik norės.

SMITAS (*Lėtai*). Juk tai nesąmonė, pone Makchitai. (*Išėina*)

MAKAS (*Dainuoja tyliai, greitai tempu*).

Pasigailėkite manęs visi! –

Makchitas meldžia jūsų iš širdies.

Jis dūsta čia kaip kapinių rūsy.

Visų apleistas, pasmerktas lemties.

Išgirskit jo maldavimą, draugai.

Tegu šios storos sienos prasiskirs.

Tegu jo balsas prasiverš audra.

Suspėsite išgert, kai jis numirs,

Bet kol jisai dar gyvas tebėra,

Neleiskit čia kankintis jam ilgai.

Koridoriuje pasirodo Matijas ir Džekobas. Jie nori patekti pas Makchitą, ir Smitas juos klausinėja.

SMITAS. Ei, jaunuoli, tu atrodai kaip išspausta citrina.

MATIJAS. Nuo to laiko, kai nebėra kapitono rūpintis, kad mūsų damos taptų nėščios, privalau aš. Kitaip – jos negaus pažymos apie nepakaltinamumą! Turint tokią tarnybą, reikia eržilo sveikatos. Aš privalau pasikalbėti su kapitonu.

Abu eina prie Mako.

MAKAS. Dvidešimt penkios šeštos. Jūs vėluojate.

DŽEKOBAS. Juk mes turėjome pagaliau...

MAKAS. Pagaliau, pagaliau mane pakars, žmogau! Tačiau dabar neturiu laiko su jumis pyktis. Dvidešimt aštuonios šeštos. Taigi: kiek jūs galite šiuo metu sukrapštyti iš savo asmeninių slėptuvių?

MATIJAS. Iš mūsų slėptuvių penktą valandą ryto?

DŽEKOBAS. Nejaugi iš tikrųjų taip blogai?

MAKAS. Keturis šimtus svarų, sutinkate?

DŽEKOBAS. O kaip bus su mumis? Juk tai viskas, ką turime.

MAKAS. Ką pakars – jus ar mane?

MATIJAS (*Susierzinęs*). O kas gulėjo pas Sjuki Todri, užuot kuo greičiau sprukęs? Mes ar tu?

MAKAS. Užsičiaupk. Greitai gulėsiu ne pas tą šliundrą, o visai kitoje vietoje. Pusė šešių.

DŽEKOBAS. Reikia ką nors daryti, Matijau.

SMITAS. Ponas Braunus liepė paklausti, ką duoti jums valgyti.

MAKAS. Atstokite. (*Matijui*) Tu nori padėti, ar ne? (*Smitui*) Šparagų.

MATIJAS. Šaukti ant savęs niekam neleisiu.

MAKAS. Juk aš nešaukiu. Matai, aš tik todėl, kad... Vadinasi, tu leisi, kad mane pakartų, Matijau?

MATIJAS. Žinoma, aš neleisiu, kad tave pakartų. Kas gi taip sako? Bet tai viskas, ką mes turime. Keturi šimtai svarų iš tikrųjų visi mūsų pinigai. Argi aš ir to negaliu pasakyti.

MAKAS. Trisdešimt aštuonios šeštos.

DŽEKOBAS. Na, dabar greičiau, Matijau, o tai apskritai niekas nebepadės.

MATIJAS. Jeigu tik pajėgsime prasiveržti, visur pilna įvairių valkatų.

MAKAS. Jeigu be penkių šeštą jūs nepribūsate, daugiau manęs nebepamatysit. (*Šaukia*) Daugiau manęs nebepamatysit...

SMITAS. Jau išėjo. Na, kaip sekasi? (*Parodo gestais, kaip skaičiuojami pinigai*)

MAKAS. Keturi šimtai.

Smitas, patraukęs pečiais, nueina.

(*Šaukia įkandin jo*) Man reikia pasikalbėti su Braunu.

SMITAS. (*Įeina su konstebliais*) Muilo turite?

KONSTEBLIS. Bet ne tos rūšies.

SMITAS. Po dešimties minučių šį reikalą turim baigti.

KONSTEBLIS. Žemutinė kartuvių dalis neveikia.

SMITAS. Turi veikti, varpai jau antrą kartą nuskambino.

KONSTEBLIS. Kiaulidė, ne kalėjimas.

MAKAS. Pažvelkit – jam jau visiškai blogai,

Dar minutėlę – ir daina baigta.

Autoritetas jums – tik pinigai,

Ir Makas jums dabar tuščia vieta.

Bet dar jis gali jums pakenkt, draugai!

Kaip kiaulių išsigandusi ruja

Pas karalienę bėkite visi

Ir kankinį užtarkite prieš ją,
Ir dvokiančiame kapinių rūsy
Neleiskite kankintis man ilgai.

Pasirodo Polė.

SMITAS. Aš negaliu jūsų įleisti. Jūsų numeris šešioliktas. Dar nepriėjo jūsų eilė.

POLĖ. Kuo čia dėtas šešioliktas numeris! Nebūkit biurokratas. Aš jo žmona ir man reikia su juo pasikalbėti.

SMITAS. Neilgiau kaip penkias minutes.

POLĖ. Dar ko: penkias minutes! Nesąmonė. Penkias minutes! Daug čia spėsi pasakyti per penkias minutes! Tai ne taip paprasta. Juk tai – atsisveikinimas amžiams. Tokiais atvejais vyras ir žmona turi labai daug ką vienas kitam pasakyti... Kur gi jis?

SMITAS. Nejaugi jūs nematote?

POLĖ. Ak, iš tikrųjų. Ačiū jums.

MAKAS. Pole!

POLĖ. Taip, Meki, čia aš.

MAKAS. Iš tikrųjų!

POLĖ. Kaip tu jautiesi? Esi labai prislėgtas? Juk tai labai baisu!

MAKAS. Ką tu apskritai ruošiesi daryti? Kas bus su tavim?

POLĖ. Ak, visa tai niekai; mūsų firma dirba puikiai. Tu labai nervingas, Meki?.. Kas gi, tiesą sakant, buvo tavo tėvas? Tu dar tiek daug man nepapasakojai. Nesuprantu kas tau. Juk tu visada buvai puikiausios sveikatos.

MAKAS. Klausyk, Pole, ar tu negali ištraukti manęs iš čia?

POLĖ. Suprantama.

MAKAS. Žinoma, reikia pinigų. Aš su prižiūrėtoju...

POLĖ (*Lėtai*). Pinigai pervesti į Sauthemptoną.

MAKAS. O su savimi nė kiek neturi?

POLĖ. Ne, neturiu. Bet žinai, Meki, aš galiu su kuo nors pakalbėti... Galbūt, tiesiog asmeniškai kreiptis į karalienę. (*Ji nebeištveria*) Ak, Meki!

SMITAS (*Išvesdamas Polę*). Na kaip, ar jau turite tūkstantį svarų?

POLĖ. Viso gero, Meki, tegu tave lydi sėkmė. Nepamiršk manęs! (*Išeina*)

Smitas ir konstebliai įneša staliuką, ant jo lėkštė su šparagais.

SMITAS. Ar šparagai minkšti?

KONSTEBLIS. Tikrai taip. (*Išeina*)

BRAUNAS (*Pasirodo ir eina prie Smito*). Smitai, ko jis iš manęs nori? Gerai, kad nepadavėt pusryčių nuo manęs. Mes įnešime staliuką, dabar – tegu pamato, kaip juo rūpinamės. (*Abu neša staliuką į kamergą. Smitas išeina. Pauzė*) Helo, Meki. Štai šparagai. Gal truputį užkąsi?

MAKAS. Nesivarginkit, pone Braunai, atsiras žmonių ir be jūsų, kurie man atiduos paskutinę pagarbą.

BRAUNAS. Ak, Meki!

MAKAS. Aš prašau atsiskaityti su manim! Atleiskit, aš tuo tarpu užkąsiu. Juk tai pagaliau mano paskutiniai pusryčiai. (*Valgo*)

BRAUNAS. Skanaus apetito. Ak, Makai, tu taikai man tiesiai į širdį.

MAKAS. Aš prašau atsiskaityti, pone, atsiskaityti. Ir jokių sentimentų.

BRAUNAS. (*Dūšaudamas išsitraukia iš kišenės mažą knygutę*) Štai čia sąskaitos už paskutinį pusmetį.

MAKAS. (*Nutraukdamas jį*) Ak, jūs atėjote tik todėl, kad gautumėt savo pinigėlius!

BRAUNAS. Juk tu puikiai žinai, kad ne todėl...

MAKAS. Žinoma, jūs neprivalote patirti nuostolių. Kiek aš jums skolingas? Tik prašau pateikti sąskaitas pagal atskirus straipsnius. Gyvenimas mane padarė nepasitikinčiu. Jūs tatau suprantate geriau už daugelį kitų.

BRAUNAS. Makai, kai tu šitaip kalbi, aš visiškai nebegaliu galvoti.

Pasigirsta smarkus bildesys.

SMITO BALSAS. Taip, dabar išlaikys.

MAKAS. Atsiskaitykit, Braunai.

BRAUNAS. Jeigu jau taip užsispyrei – prašau. Pirmiausia, pinigai už tavo arba už tavo žmonių pagalbą suimant žmogžudžius. Valdžia tau sumokėjo iš viso...

MAKAS. Už tris atvejus po keturiasdešimt svarų, iš viso šimtą dvidešimt svarų. Ketvirtadalis šios sumos priklauso jums, vadinasi, mes privalom jums duoti trisdešimt svarų.

BRAUNAS. Taip, taip, bet aš tiesiog nežinau, Makai, ar verta apie tai paskutinę minutę...

MAKAS. Prašau baigti tuos plepalus. Trisdešimt svarų. Ir už Doverį dar aštuoni svarai.

BRAUNAS. Tik aštuoni svarai? Juk ten buvo...

MAKAS. Ar jūs tikite manimi ar netikite? Taigi, už paskutinį pusmetį jūs gaunate viso trisdešimt aštuonis svarus.

BRAUNAS (*Garsiai kūkčiodamas*). Visą gyvenimą... aš tave...

ABU. Suprasdavau iš pusės žodžio.

MAKAS. Trys metai Indijoje – ir Džonis, ir Džimis žygiavo kartu, penki metai Londone, ir štai – padėka. (*Vaizduoja, kaip jis bus pakartas*)

Parduotas draugo, supsis po kabliu

Geriausio žemėje žmogaus galva.

Patirs Makchitas nuosavu kaklu,

Kiek sveria jo sėdynė nuosava.

BRAUNAS. Makai, jei tu taip su manim elgiesi... Kas užgauna mano garbę, užgauna mane. *(Itūžęs išbėga iš narvo)*

MAKAS. Tavo garbę...

BRAUNAS. Taip, mano garbę, Smitai, pradėkite! Įleisti žmones! *(Makui)* Prašau dovanoti man.

SMITAS *(Skubiai Makchitui)*. Dabar dar galiu jus išgelbėti, bet po minutės bus vėlu. Turite pinigų?

MAKAS. Turėsiu, jeigu grįš vaikinai.

SMITAS. Jų nesimato. Vadinasi – viskas baigta.

Įleidžia žmones. Jeina Pičemas, ponias Pičem, Polė, Liusė, kekšės, pastorius, Matijas ir Džekobas.

DŽENĖ. Mūsų nenorėjo įleisti. Bet aš jiems pasakiau: jeigu nepasitrauksite iš kelio, mėšlavabaliai, turėsite progą susipažinti su Džene-nusmurgėle.

PIČEMAS. Aš jo uošvis. Atleiskit, kuris iš čia esančių – ponas Makchitas.

MAKAS *(Prisistato)*. Makchitas.

PIČEMAS *(Praeina pro narvą ir atsistoja iš dešinės; vėliau juo paseka visi kiti)*. Likimui lėmus, pone Makchitai, jūs tapote mano žentu, nesusipažinęs su manimi. Aplinkybės, kurių dėka mes pirmą kartą susitinkame, be galo liūdnos. Pone Makchitai, jūs nešiojote baltas odines pirštines, turėjote lazda su dramblio kaulo buožulu, randą ant kaklo ir buvote „Sepijos“ viešbutyje. Dabar jums beliko tik randas – beje, pati mažiausia vertybė iš jūsų žymių; buvojate dabar dažniausiai narvuose, o netolimoje ateityje ir visai nustosite kur nors buvoti...

Polė verkdama praeina pro narvą ir atsistoja iš dešinės.

MAKAS. Kokia nuostabi tavo suknelė!

Matijas ir Džekobas praeina pro narvą ir atsistoja iš dešinės.

MATIJAS. Mes negalėjome prasiveržti pro milžinišką spūstį. Bėgome taip, jog aš bijojau, kad Džekobo neištiktų širdies smūgis. Jeigu tu netiki...

MAKAS. Ką kalba mano žmonės? Ar jiems geras vietas užėmė?

MATIJAS. Matote, kapitone, mes taip ir manėme, kad jūs suprasite mus. Juk karūnavimas būna ne kiekvieną dieną. Žmonės nori užsidirbti. Jie siunčia linkėjimus.

DŽEKOBAS. Nuoširdžiausius linkėjimus!

PONIA PIČEM *(Praeina pro narvą ir atsistoja iš dešinės)*. Pone Makchitai, kas galėjo pagalvoti apie tai prieš savaitę, kai mes šokome „Sepijos“ viešbutyje?

MAKAS. Taigi, šokome.

PONIA PIČEM. Žiaurus žmogaus likimas šiame pasaulyje.

BRAUNAS *(Scenos gilumoje, pastoriumi)*. Ir su šituo žmogumi mes petys į petį kovojome Azerbaidžane.

DŽENĖ (*Prieina prie narvo*). Mes Druri-Laine taip jaudinamės. Nė vienas žmogus nenuėjo į karūnavimo iškilmes. Visi nori pamatyti tave. (*Atsistoja dešinėje*)

MAKAS. Pamatyti mane.

SMITAS. Na, eime. Šešta valanda. (*Išleidžia Maką iš narvo*)

MAKAS. Mes žmonių laukti neversime. Ponios ir ponai! Prieš jus – žūstančio luomo žūstantis atstovas. Mus, smulkius amatininkus, sąžiningai laužtuvais laužiančius vargšų dirbtuvėlių savininkų kasas, praryja stambūs įmonininkai, už kurių stovi bankai. Ką reiškia visraktis prieš akciją? Ką reiškia banko apiplėšimas, palyginus su jo įsteigimu? Ką reiškia vieno žmogaus nužudymas, palyginus su jo išnaudojimu? Aš atsisveikinu su jumis, mano bendrapiliečiai. Kai kurie iš jūsų buvote man labai brangūs. Mane labai stebina, kad Dženė išdavė mane. Beje, tai tik dar vienas ryškus įrodymas, kad pasaulis tebėra toks pat. Mane pražudė nelaimingai susiklosčiusios aplinkybės. Ką gi, aš žūsiu.

Zongo scenovaizdis: auksinė šviesa. Nušvinta vargonai. Iš viršaus ant karties nusileidžia trys lempos, ant skydų užrašas:

Baladė, kurioje Makchitas prašo visų atleidimo

O, broliai, kai išmuš mūs valanda
Ir kilpoj teks mums kelią savo baigti,
Nepalydėkit šypsena pikta:
Nereikia mūsų nei pajuokt, nei keikti.
Galbūt mes buvome per daug jausmingi.
Bet smerkt numirėlius – kokia prasmė!
Pražudė mus visai ne nuodėmė,
O tai, kad buvome neišmintingi.
O, broliai, neikit tais pačiais keliais,
Maldaukit dievą – gal jis mums atleis.

Plaus lietūs mūsų kūnus per naktis,
Aplink būriais skraidys krankliai-besočiai,
Kapos jie mums ir įžūliai, ir godžiai
Daug mačiusias ir alkanas akis.
Taip mes pakilome aukštai be galo
Ir kabome išdidūs, ir liūdni,
Ir lesa mus čia paukščiai alkani,
Kaip arklio mėšlą, gulintį ant kelio.
O, broliai, neikit tais pačiais keliais,

Maldaukit dievą, gal jis mums atleis.

Tas merginas, kur už skatiką
Su vyrais eina į pavartę,
Sutenerius, kurie tik tyko
Už jų skatikėlius išgerti,
Kekšes, girtuoklius ir lošėjus,
Kuriems aš kortas sumaišiau,
Ir šiaip visokius niekadėjus,
Visus atleisti man prašau.

Tik ne šnipus ir faraonus,
Kurie kas vakarą ir rytą
Suiminėja, gaudo žmones
Ir moka tik snukius daužyti.
Jiems neatleisčiau aš iš viso,
Juk kol kas dar nepakvaišau.
Bet pagaliau – ką padarysi! –
Ir juos atleisti man prašau.

Nors akmenį į snukį riebę
Norėčiau šiandien jiems paleist.
Tačiau – tegu velniai juos griebia! –
Prašau juos šiandien man atleist.

SMITAS. Prašau, pone Makchitai.

PONE PIČEM. Pole ir Liuse, nepalikite vyro paskutinę valandą.

MAKAS. Kas tarp mūsų bebūtų buvę, gerbiamosios...

SMITAS (*Išveda jį*). Pirmyn!

Kelias į ešafotą

Visi išeina pro duris, kurios randasi kairėje. Tai iš esmės projekcinė plokštuma. Paskui visi su žibintais pasirodo kitoje scenos pusėje. Kai Makchitas užlipa ant ešafoto, Pičemas kreipiasi į publiką.

PIČEMAS.

O gerbiamoji publika! Deja,
Spektaklis baigiasi. Makchitą štai
Tuoju pakars. Nelaukia žmonija
Seniai jokių malonių iš aukštai.
Tačiau nepamanykit jūs,
Kad ši tiesa ir mums šventa.
Makas nežus. Makas nežus.
Ir mūsų pabaiga bus visiškai, bus visiškai kita.
Tegu nors operoj pamato žmonės,
Kaip kartais teisė lenkiasi malonei.
Ir gerą žinią, jodamas risčia,
Pasiuntinys paties karaliaus neša čia.

Ant skydų užrašas:

Trečiasis finalas už tris skatikus

Raito pasiuntinio pasirodymas

CHORAS.

Tyliau! Kas skuba čia?
Raitas pasiuntinys skuba čia!

Jodamas ant žirgo, pasirodo Braunas – karaliaus pasiuntinys.

BRAUNAS. Karūnavimo proga karalienė įsako nedelsiant paleisti kapitoną Makchitą. (*Visi džiūgauja*) Tuo pačiu jis pakeliamas į bajorų luomą. (*Visuotinis džiūgavimas*) Atiduodant jam Marmarelis pilį ir paskiriant dešimties tūkstančių svarų rentą ligi gyvos galvos. Čia esantiems jaunavedžiams karalienė siunčia savo karališkus linkėjimus ir sveikinimus.

MAKAS. Išgelbėtas, išgelbėtas. Taip, aš ir jaučiau: kur tikra pražūtis, ten atsiras ir išeitis.

POLĖ. Išgelbėtas, mano brangusis Makas išgelbėtas. Kokia aš laiminga!

PONIA PIČEM. Nėra to blogo, kas neišeitų į gerą. Koks nuostabus ir laimingas būtų mūsų gyvenimas, jeigu visada pasirodytų karaliaus pasiuntiniai.

PIČEMAS. Todėl visi pasilikite savo vietose ir sugiedokite vargšų choralą, kurių sunkų gyvenimą jūką tik parodėte. Kadangi tikrovėje liūdnas būna kaip tik jų galas. Kadangi pažemintieji duoda gražos, karaliaus pasiuntiniai pasirodo retai. Todėl nereikia taip persekioti pasaulio blogybių.

VISI. (*Gieda, pritariant vargonams, ir eina publikos link*)

Nesmerkit blogio – blogis turi žūti,
Nes pats savy neturi jis jėgų.
Galvokit apie visą žemės būtį,

Dejuojančią nuo skausmo ir vargų.

UŽDANGA